

Huulenheittoa vai henkistä väkivaltaa?

**Poliisimiesten kohtaama sanallinen uhkailu
virkatehtävää suorittaessa**

Saija Tuulensola, Ilona Viljakainen

2/2026

Opinnäytetyö / poliisi (AMK)

Tiivistelmä

TEKIJÄ:	Saija Tuulensola, Ilona Viljakainen
OPINNÄYTETYÖN NIMI:	Huulen heittoa vai henkistä väkivaltaa? Poliisimiesten kohtaama sanallinen uhkailu virkatehtävää suorittaessa
OPINNÄYTETYÖN MUOTO:	tutkimuksellinen
JULKISUUSASTE:	julkinen
OHJAAJA:	Merit Kärki
TUTKINTO:	Poliisi (AMK)
SIVUMÄÄRÄ:	39
TARKASTUSKUUKAUSI JA -VUOSI:	2/2026
AVAINSANAT:	uhkailu, henkinen väkivalta, asiakastyöväkivalta, virkavaltaan kohdistuvat rikokset, virkamiehen väkivaltainen vastustaminen, virkamiehen vastustaminen, laiton uhkaus, pakottaminen

Opinnäytteessä tarkastellaan poliisimiehiin kohdistuvaa sanallista uhkailua virkatehtävää suorittaessa. Opinnäytteen tarkoituksen on tuoda esille poliisin työympäristön viitekehyksessä esiintyvää asiakastyöväkivaltaa sekä sen laatua. Aiheesta tekee ajankohtaisen poliisin muutoksessa olevat työturvallisuuskäymät. Esimerkiksi nuorison tekemät rikokset virkavaltaa vastaan ovat nousseet vuodesta 2017 lähtien. Opinnäytteessä aihetta käsitellään rikoslainsäädännön, aihetta käsittelevä kirjallisuuden sekä muun tutkitun tiedon avulla. Opinnäytetyö on tarkoitettu poliisiorganisaatiolle sekä muille aiheesta kiinnostuneille.

Ajankohtaista tietoa tulemme keräämään aiheesta kyselytutkimuksen avulla. Tutkimus toteutetaan kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä sähköisen kyselytutkimuksen avulla. Tutkimuksella on tarkoitus selvittää poliisimiesten kohtaaman sanallisen uhkailun ilmentymää nykypäivän poliisitoiminnassa. Kyselytutkimuksen avulla selvitetään, miten poliisimiehet puuttuvat sanalliseen uhkailuun. Tavoitteena on selvittää, onko uhkailuun suhtautumisessa sekä jatkotoimenpiteissä eroavaisuuksia ammattikunnan sisällä.

Tutkimustulosten ja johtopäätösten mukaan poliisimiehet kohtaavat virkatehtävää suorittaessaan viikoittain tai kuukausittain asiakasväkivaltaa sanallisen uhkailun muodossa. Kyselyyn vastanneet poliisimiehet kuvailivat uhkailun laadun sekä uhkaavuuden vaihdelleen laajasti, mutta suurin osa uhkailusta koettiin merkityksettömiksi heitoiksi. Uhkailu kohdistui tutkimuskyselyyn vastanneiden mukaan pääsääntöisesti poliisimiehen tai kollegan henkeen ja terveyteen. Sanallinen uhkailu johti jatkotoimenpiteisiin vain puolet uhkauskerroista. Tutkimuksen mukaan poliisimiesten virkaikä vaikuttaa suhtautumiseen lieventävästi. Johtopäätösten mukaan poliisimiesten keskuudessa vallitsee edelleen väkivallan sietämisen kulttuuri, johon kuuluu poliisimiesten vähättelevä asenne sanallista uhkailua kohtaan. Pohdinnan mukaan aihetta tulisi tutkia edelleen tarkemman datan keräämiseksi sekä analysoimiseksi.

Abstract

AUTHOR:	Saija Tuulensola, Ilona Viljakainen
TITLE OF THESIS:	Is it just a joke or emotional abuse? The verbal abuse that police officers face while performing official duty
TYPE OF THESIS:	research-based thesis
PUBLICITY:	public
SUPERVISOR:	Merit Kärki
DEGREE:	Bachelor of Police Services
NUMBER OF PAGES:	39
MONTH AND YEAR OF REVIEW:	2/2026
KEYWORDS:	threatening, violent resisting of an official in the performance of their duties, illegal threat, coercion, crimes against police officers

This paper studies the verbal threats received by Finnish on-duty police officers. The purpose of this paper is to highlight the frequency and quality of verbal threats received within the work environment of police officers. The currency of the subject is proved by the changing occupational health and safety environment. This paper approaches the subject through criminal law, psychological literature, and other relevant literature. The target audience for this paper is police organization and all who are interested.

Relevant and up to date data is gathered through a survey. The survey will be conducted with a quantitative online questionnaire. The goal of the survey is to find out the frequency and severity of verbal threats received by police officers in their current work environment. The survey additionally studies how police officers perceive and react to verbal threats, and how the reactions differ between officers.

The studies conducted in this paper show that police officers receive verbal threats either weekly or monthly. The survey showed that the seriousness of the perceived threat varied largely, but most of the threats were deemed harmless. The threats were mostly targeted at the health and safety of the present police officers. According to the survey verbal threats lead to follow-up measures in roughly half of the cases. The survey showed that the age of the police officer had a negative correlation to the perception of the threat's seriousness. These results indicate that there is still a culture that accepts violence as a part of the job and diminishes the seriousness of verbal threats. Because the extent of this paper is limited, the subject should be studied further to gain more expandable data and conclusions.

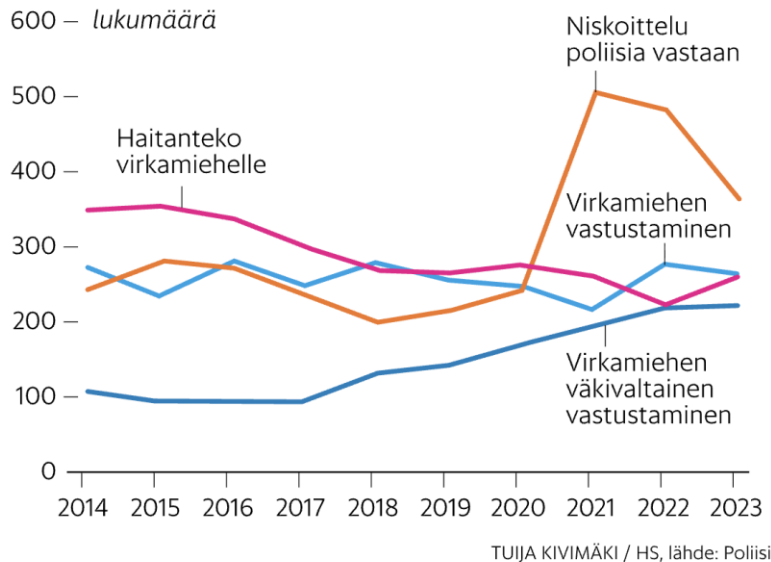
Sisällys

Sisällys.....	4
1 Johdanto	5
1.1 Aihe ja yleisö	6
1.2 Tutkimuskysymykset ja rajaus	6
1.3 Tutkimusmetodi ja työn rakenne	7
1.4 Hypoteesimme.....	8
1.5 Aikaisempia tutkimustöitä aihealueesta	8
2 Tietoperusta	10
2.1 Määritelmiä	10
2.2 Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen	12
2.2.1 Tahallisuus ja konkurrenssi	12
2.2.2 Pykälän mukainen väkivalta ja uhkailu	13
2.2.3 Tekomuodot	13
2.3 Virkamiehen vastustaminen	14
2.4 Haitanteko virkamiehelle.....	14
2.5 Laiton uhkaus	15
2.6 Pakottaminen.....	16
2.7 Kirjallisuutta aiheesta.....	16
3 Tutkimustulokset	18
4 Johtopäätökset ja pohdinta	25
4.1 Uhkailun yleisyys ja laatu.....	25
4.2 Jatkotoimenpiteet	26
4.3 Virkaiän vaikutus uhkailuun suhtautumiseen.....	27
4.4 Uhkailun vaikutus työhyvinvointiin.....	28
5 Lopuksi	31
5.1 Luotettavuus ja eettisyys	31
5.2 Jatkotutkimus- ja kehitysehdotuksia.....	33
Lähteet.....	34
Liite 1 Kyselytutkimuksen kyselyrunko	36

1 Johdanto

Maailman turvallisuustilanteessa on nähtävissä horjuntaa sekä levottomuutta viimeisten vuosien aikana. Globalissa maailmassa muutos heijastuu myös Suomen sisäiseen turvallisuuteen sekä sitä kautta poliisin työturvallisuuden realismiin. Muutos on nähtävissä laajalti median uutisoinnissa koskien poliisin lisääntyneitä hälytystehtäviä sekä kansalaisten muuttunutta suhtautumista poliisiin. Poliisin internet-sivustolla 18.02.2025 julkaisu *Rikosten ja poliisin hälytystehtävien määrä kasvaa Helsingissä* käsittelee muutosta sisäisessä turvallisuudessa poliisin näkökulmasta. Julkaisun mukaan Helsingin poliisilaitoksen alueella kaikkien kiireellisyyssluokkien hälytystehtävät ovat lisääntyneet viimeisten vuosien aikana. (Poliisi 2025.) Negatiivinen muutos näkyy sisäisen turvallisuuden lisäksi myös kansalaisten asenteissa virkavaltaa kohtaan. Erityisesti asennemuutos näkyy nuorison virkavaltaa vastaan tehtyjen rikosten lisääntyneessä lukumäärässä. Virkamiehen väkivaltaisten vastustamisien määrä on kasvanut tasaisesti vuodesta 2017 lähtien. Kuvassa 1 on nähtävissä tummansinisellä viivalla kuvattuna edellä mainittu trendi rikosnimikkeen kirjaamisien määrässä. Uutisartikkeliin haastatellun Poliisihallituksen analytiikko Mika Sutelan mukaan muutos johtuu muun muassa nuorten henkilöiden kielteisemmäksi muuttuneista asenteista poliisia kohtaan. (Huutelua, uhkailua, jopa fyysistä voimankäyttöä- tuore raportti kuvaa asennemuutosta poliisia kohtaan, Helsingin Sanomat 12.04. 2024.)

Viranomaisiin kohdistuneiden alle 21-vuotiaiden rikosepäilyjen määrät rikosnimikkeittäin

Kaavio 1. Viranomaisiin kohdistuneiden rikosepäilyjen lukumäärät vuosittain ja rikosnimikkeittäin esitettynä (Helsingin Sanomat 12.4.2024)

Poliisimiehet kohtaavat usein työssään fyysistä asiakastyöväkivaltaa. Yhtä arkista on kokemuksemme mukaan myös henkisen väkivallan käyttö virkavaltaa vastaan. Henkinen väkivalta ilmenee yleensä sanallisena uhkailuna, jolloin virkamiehen henkeä, terveyttä, omaisuutta, läheisiä tai voimankäyttövälineitä uhataan teolla, jonka on tarkoitus aiheuttaa poliisimieheissä negatiivinen tunnereaktio kuten pelkoa tai ahdistusta. Rikoslain (RL 39/1889) 16 luvussa poliisin sanallinen

uhkailu on kriminalisoitu virkavallan virantoimitusta suojaavilla rikosnimikkeillä. Näistä rikoksista on säädetty rangaistukseksi sakosta aina neljään vuoteen vankeutta.

1.1 Aihe ja yleisö

Tässä opinnäytetyössä perehdymme poliisin kohtaamaan sanalliseen uhkailuun virkatehtävää suorittaessa. Tarkoituksenamme on selvittää poliisimiehiin kohdistuvan sanallisen uhkailun laatua ja toistuvuutta Suomen poliisitoiminnassa. Opinnäyte käsittelee asiakastyöväkivaltaa eli poliisin asiakkaan käyttämää väkivaltaa poliisimiestä kohtaan. Kyselytutkimus toteutetaan Poliisiammattikorkeakoulun (Polamk) ammattikorkeakoulututkintoa (AMK) ja ylempää ammattikorkeakoulututkintoa (YAMK) suorittavilla opiskelijoilla.

Tutkimuskyselyn avulla tulemme hakemaan ajankohtaista tietoa uhkailun yleisyydestä ja sen muodoista virkasuhteessa toimivien poliisimiesten työarjessa. Tutkimuskyselyllä selvittämme, onko poliisimiesten joukossa eriäviä suhtautumistapoja sanalliseen uhkailuun. Haluamme myös selvittää, kuinka vakavasti sanalliseen uhkailuun suhtaudutaan sekä sen, vaikuttaako poliisimiehen virkaikä suhtautumisen laatuun. Perehdymme poliisimiehiä asiakastyöväkivallalta suojaavaan lainsäädäntöön ja analysoimme sanallisen uhkailun vuoksi tehtyjä jatkotoimenpiteitä sekä niiden merkitystä ja yhdenmukaisuutta. Työn loppupuolella pohdimme virkavaltaa suojaavien lakien riittävyttä ja poliisimiesten asenteiden juurisyitä. Pohdimme myös, olisiko poliisiorganisaation sisäisissä ohjeissa kehitettävää, jotta virkavaltaan kohdistuva sanallinen uhkailu saisi tarvitsemansa huomion sekä oikeudenmukaiset jatkotoimenpiteet suhteessa uhkausten laatuun.

Opinnäytetyö on tarkoitettu poliisiyhteisölle sekä muille aiheesta kiinnostuneille. Työllämme haluamme tuoda poliisimiehinä työskenteleville esille mahdollisia eroavaisuuksia asenteissa sekä toimintatavoissa koskien sanallista uhkailua virkatehtävää suorittaessa. Uskomme, että on tarpeellista selvittää sanalliseen uhkailuun suhtautumista sekä sen eroavaisuuksia poliisin ammattikunnan sisällä. Haluamme myös herättää lukijan pohtimaan suhtautumistaan sanalliseen uhkailuun.

1.2 Tutkimuskysymykset ja rajaus

Tässä opinnäytetyössä tullaan käsittelemään seuraavia tutkimuskysymyksiä:

1. Minkälaista sanallista uhkailua poliisimiehet kohtaavat virkatehtävää suorittaessa?
2. Kuinka paljon sanallista uhkailua poliisimiehet kohtaavat virkatehtävien yhteydessä?
3. Miten poliisimiehet suhtautuvat sanalliseen uhkailuun?
4. Vaikuttaako poliisimiehen virkaikä sanalliseen uhkailuun suhtautumiseen?
5. Millaisia jatkotoimenpiteitä uhkailu aiheuttaa ja ovatko toimet vastanneiden kesken yhdenmukaisia?

Aihetta rajataksemme olemme päätyneet valittuun otantaan sen vuoksi, että Polamkin opiskelijoista suurin osa on uransa alkutaipaleella, kun taas YAMK-tutkintoa suorittavilla poliisimiehillä on jo verrattain paljon kokemusta poliisialalta. Niin AMK- kuin YAMK-opiskelijat suorittavat opintoihinsa kuuluvan harjoittelujakson poliisilaitoksilla ympäri Suomea ja Ahvenanmaata.

Valitsemallamme otannalla pyrimme saamaan mahdollisimman laajan ja ajankohtaisen kokeuskattauksen poliisimiesten kohtaamasta sanallisesta uhkailusta ilman tutkimusluvan hakemisen aiheuttamia ajallisia haasteita.

Lainopillisena tietopohjana käytämme rikoslain jäljempänä selostettavia 16 luvun 1–3 §:iä ja 25 luvun 7–8 §:iä. Aihetta rajataksemme olemme päätyneet käsittelemään virkamiehistä vain poliisia vastaan tehtyjä rikoksia, vaikka aihetta käsittelevä rikoslain 16 luku koskettaa muitakin virkamiehiä. Lain valmistelutöissä rikoslain 16 luvun 1–4 b §:t on luotu suojaamaan virkamiestä henkilönä sekä turvata virkatehtävän suorittamista vastarinnan tai vastustamisen ilmetessä (Frände 2023, 68). Rikoslain 25 luvun 7–8§:t ovat puolestaan valikoituneet tietopohjaan niiden ollessa tunnusmerkistöiltään vaihtoehtoisia rikosnimikkeitä virkamiehen vastustamisesta puhuttaessa. Vaikka aiheemme käsitteleekin poliisimiehiin kohdistuvia uhkauksia, pidämme tarpeellisena selvittää, onko laitonta uhkausta tai pakottamista käytetty uhkausten rikosnimikkeenä. Lisäksi 25 luvun 7–8 §:ä on samankaltaisuuksia ensiksi mainittujen lainkohtien kanssa. 7 § valittiin tutkimukseen sen vuoksi, että pykälällä suojataan ihmisen henkilökohtaista turvallisuutta sekä omaisuutta (Frände 2023, 501). 8 § puolestaan valittiin, sillä se suojaa henkilöä teolta, jossa tätä uhaetaan tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin (RL 25:8.) Tällainen teko voisi mahdollisesti tulla kyseeseen tietynlaisessa uhkaustilanteessa myös virkavallan kohdalla. Päätimme tietoisesti rajata uhkailun ja poliisimiehen psyykeen syvemmän tarkastelun pois opinnäytetyöstämme. Käsittelemme aihetta kuitenkin luvussa 4 opinnäytetyön rajauksen sallimissa rajoissa, koska koemme, ettei aihetta voi kokonaan erottaa sanallisesta uhkailusta.

1.3 Tutkimusmetodi ja työn rakenne

Opinnäytetyö toteutetaan kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus perustuu tutkimusaiheesta kerättyihin tilastoihin sekä niiden analysoimiseen tilastotieteen avulla. Tilastolla tarkoitetaan lukusarjaa, joka on saatu aikaan yhdistämällä useita yksittäistapahtumia. Tilasto on siis yhteenveto monien yksittäisten tapausten pohjalta. Tilastotiede puolestaan on kokemusperäisen eli empiirisen ja numeerisen aineiston keräämistä, esillepanoa sekä analysointia käsittelevä tieteenlaji. Tilastotieteen tavoite on analysoida eri keinoin kerättyä tietoa, tehdä aineistosta johtopäätöksiä, ennustaa muutoksia ja laskea erilaisten tapahtumien todennäköisyyksiä. Käytännössä tilastotiede auttaa tutkijaa ymmärtämään, käsittelemään ja jalsotamaan kerättyä tietoa. (Valli 2015, luku 1.)

Toisen luvun tarkoituksena on avata ja antaa lukijalle käsitys aiheesta aiemmin tehdyistä tutkimuksista ja kirjallisuudesta. Lisäksi käymme luvussa läpi aihetta koskevaa rikoslainsäädäntöä, joka käsittelee virkamiehiin kohdistuvia rikoksia sekä muita aiheeseemme liittyviä rikosnimikkeitä. Tuomme esille myös tutkimusta tukevaa kirjallisuutta, joka käsittelee aihettamme. Esittelemme luvussa myös aiheemme keskeisimpiä termejä. Luvussa kolme perehdymme kyselytutkimuksesta saamiimme tuloksiin, joita analysoimme tarkemmin opinnäytetyön neljännessä luvussa, jossa pohdimme opinnäytetyön tietoperustan ja tutkimustuloksien suhdetta toisiinsa. Viimeisessä luvussa käsittelemme työmme toteutuksen onnistuneisuutta, luotettavuutta ja eettisyyttä. Lopussa esitämme myös ehdotuksemme aiheen jatkotutkimiseen ja kehitysideoita poliisiorganisaatiolle.

1.4 Hypoteesimme

Ennako-oletuksemme eli hypoteesimme perustuu omiin kokemuksiimme sekä aiheesta luke- maamme kirjallisuuteen. Hypoteesimme mukaan virkamiesten uhkailu on arkipäiväistä poliisitoi- minnassa poliisin ammatin kuulussa riskiammatteihin (Rantaeskola ym. 2015, Osa 1). Uhkauk- sien uskomme kohdistuvan yleensä poliisimiesten henkeen ja terveyteen. Oman kokemuk- semme perusteella näemme myös, että iso osa uhkauksista on niin sanottuja heittoja. Tällaisten uhkauseiden näemme olevan kohdehenkilön turhautumisen tai aggression purkamista virkavaltaa kohtaan.

Ottaen huomioon hypoteesimme sanallisen uhkailun yleisyydestä, näemme, että poliisimiehet suhtautuvat sanalliseen uhkailuun tilannekohtaisesti ja yleensä lievästi. Aikaisemman tutkimus- työn mukaan poliisissa on havaittu ”väkivallan sietämisen kulttuuri”, johon kuuluu ajatus siitä, että väkivalta on osa poliisityön laatua ja sitä tulee sietää työn puitteissa (Nikkinen 2021, Tiivis- telmä). Sanallisesta uhkailusta puhuttaessa, uskomme jatkotoimenpiteiden riippuvan uhkauseen laadusta, olosuhteista, jossa uhkaus on sanottu sekä uhkaajan henkilökohtaisista ominaisuuksista. Hypoteesimme mukaan poliisimiehen virkaikä vaikuttaa suhtautumiseen lieventävästi. Tä- män perustamme omiin kokemuksiimme ja huomioihin siitä, että ammatillinen kokemus lisää kykyä hahmottaa kokonaisuus. Hypoteesimme mukaan näemme, että poliisimiesten sanallinen uh- kailu johtaa yleensä rikosilmoituksen tekoon tai tapahtumapaikalla annettuun sakkoon. Us- komme kuitenkin, että iso osa uhkauksista jää huomiotta.

1.5 Aikaisempia tutkimustöitä aihealueesta

Lukiessamme jo valmistuneita opinnäytetöitä huomasimme, että poliisimiesten kohtaamasta fyy- sisestä vastustamisesta ja sen oheisilmiöistä on tehty Polamkissa jo lukuisia töitä sekä muita selvityksiä. Tällaisia opinnäytetöitä ovat muun muassa ”*Omavastuulla turpaan*” – *Poliisin väkival- lan sietämisen kulttuuri* (Nikkinen 2021), *Niskoittelu, haitantekoa vai virkamiehen vastusta- mista?* (Kiiski 2022) ja *Kokemuksia poliisiopiskelijoihin kohdistuneesta väkivallasta työharjoitte- lussa* (Heikkinen & Kivimäki 2020). Huomasimme kuitenkin pian, että virkavallan kohtaamaa sa- nallista uhkailua ei ollut käsitelty läheskään samoissa määrin kuin fyysistä väkivaltaa. Sanalli- sesta uhkailusta on tehty jonkin verran tutkimustyötä terveyden- ja hyvinvoinnin alalla, kuten en- sihoidon yksiköissä sekä sairaalaympäristöissä. Alojen erilaisuuden vuoksi näemme tarpeel- liseksi tutkia tarkemmin poliisimiesten kohtaamaa sanallista uhkailua virkatehtävää suorittaessa. Onhan sanallinen uhkailu ja muu henkinen väkivalta arkipäivää poliisimiesten arjessa.

Nikkisen opinnäytetyö käsittelee väkivallan sietämisen kulttuuria Suomen poliisissa. Opinnäyte- työ on toteutettu tutkimuksellisesti valtakunnallisen kyselytutkimuksen avulla, johon osallistui po- liisimiehiä ympäri Suomea. (Nikkinen 2021, 22.) Kyselytutkimuksen tulosten mukaan noin 80 % kyselyyn vastanneista poliisimiehistä oli sitä mieltä, että poliisiorganisaatiossa oli väkivallan sie- tämisen kulttuuri, toiselta nimeltään ”vanha talon tapa”. Tämä näkyy työntekijöiden toiminnassa muun muassa rikosnimikkeen vaihtamisella vähempiarvoiseen, jotta asia voidaan käsitellä sa- kolla. Nikkinen huomasi tutkimuksessaan myös, että jatkotoimenpiteiden laatua saatettiin pie- nentää teon laadun, tekijän ominaisuuksien tai rangaistuksen ollessa kohtuuton tekoon nähden. (Eml., 55–57.)

Kiiski käsittelee opinnäytetyössään virkavaltaan kohdistuvien rikosten tunnusmerkistöjä sekä nii- den eroavaisuuksia toisistaan. Tutkimus keskittyy rikoslain 16 luvun pykälään 1 § virkamiehen

väkivaltainen vastustaminen, 2 § virkamiehen vastustaminen, 3 § haitanteko virkamiehelle ja 4 § niskoittelu poliisia vastaan. Opinnäytetyö on toteutettu oikeustieteellisen kirjallisuuskatsauksen avulla. Opinnäytteen tuloksena selvisi, ettei edellä mainittujen rikosnimikkeiden välillä ole selviä tekemuotoja, jotka täyttäisivät yksiselitteisesti rikoksen tunnusmerkistön. Kiisken mukaan on syytä tulkita jokainen tapaus yksilöllisesti, sillä jokaisen tapauksen tosiseikasto on erilainen. (Kiiski 2022, Tiivistelmä.)

Poliisiopiskelijoiden kokemuksia ammatin työturvallisuudesta on tutkittu Heikkisen ja Kivimäen vuonna 2020 julkaistussa opinnäytetyössä. Tutkimus on toteutettu teemahaastattelemalla Polamkin viittä työharjoittelunsa suorittanutta opiskelijaa. Opinnäytetyön tulosten mukaan poliisiopiskelijat tiedostavat ammattiinsa kuuluvan väkivaltaa sekä osa heistä oli kohdannut itse tai ollut läsnä työparin kohdatessa väkivaltaa työtehtävällä. Tutkimukseen haastateltujen Polamkin opiskelijoiden mukaan, ovat he saaneet väkivallan uhkaan valmistavaa henkistä sekä voimankäytöllistä koulutusta ennen työharjoittelua. Koulutusta aiheesta on heidän mukaansa ollut riittävästi sekä se on ollut laadukasta. (Heikkinen & Kivimäki 2020, 32.)

Ottaen huomioon aiheesta tehdyt tuotokset koemme, että on tarkoituksenmukaista tutkia tarkemmin poliisin kohtaamaa sanallista uhkailua. Aiempi tutkimustyö sivuaa jonkin verran aiheitamme, mutta ei ole suoraan sitä koskevaa. Tämän vuoksi koemme tarpeelliseksi tarkastella ai-
hetta lähemmin samalla keräten siitä ajankohtaista tietoa. Virkamieheen kohdistuva sanallinen uhkailu virkatehtävää suorittaessa on kirjattu rikoslaisissa rikokseksi. Näemme tarpeelliseksi selvittää, kuinka paljon poliisimiehet kohtaavat arjessaan sanallista uhkailua, minkä laatuista uhkailu on ja miten siihen suhtaudutaan Suomen poliisissa. Koemme myös tarpeelliseksi selvittää, havaitsemme tutkimustyön tuloksissa viitteitä siihen, että aiheesta tehtyjen tilastojen paikkansapitävyyden virhemarginaali olisi arvioitua suurempi.

2 Tietoperusta

Poliisi puuttuu päivittäin muiden ihmisten oikeuksiin ja asemaan siten, mikä ei ole muille kansalaisille sallittua. Poliisilain (PoL, 872/2011) 1 luvun 1 §:ssä säädetään poliisin tehtävistä, joihin kuuluu muun muassa oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen. Tähän sisältyy niin yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta huolehtiminen kuten myös rikoksien selvittäminen ja niihin liittyvät toimenpiteet. (Rantaeskola 2014, 21.) Poliisille on annettu myös oikeus murtaa toisen ihmisen tahto pakkokeinoja käyttämällä. Tahdon murtaminen voi aiheuttaa sen, että kansalainen saattaa vastustaa poliisin toimenpiteitä esimerkiksi väkivaltaa käyttämällä. Tämän takia on katsottu, että soveltamisalaltaan yleiset säännökset eivät ole riittäviä antamaan poliisimiehelle riittävää lisäsuojaa. (Frände ym. 2023, 69–70.)

Rikoslain 16 luku on säädetty antamaan virkamiehelle edellä mainittua lisäsuojaa (Frände 2023, 69.) Luvun säännökset voidaan pääosin jakaa viiteen ryhmään: virkamiestä turvaavat, virkamiehelle annettavien tietojen totuudenmukaisuutta turvaavat, erilaiset laittomat puuttumiset viranomaisten toimimiseen, virkamieheen kohdistuvat lahjusrikokset sekä vapautensa menettäneiden henkilöiden säilyttämistä turvaavat säännökset (Lappi-Seppälä 2022, 393). Opinnäytetyösämme käsittelemme vain virkamiestä turvaavat säännökset, jotka käsittävät rikoslain 16 luvun 1–4 §:t. Rajasimme tutkimuksemme ulkopuolelle rikoslain 16 luvun 4 §:n mukaisen niskoittelun poliisia vastaan, sillä sen tunnusmerkistöä ei voi täyttää sanallisella uhkailulla.

Huomioitavaa erityisesti rikoslain 16:1–3:ssa on se, että pykälät edellyttävät ”julkisen vallan käyttöä sisältävän virkatoimen”. Julkista valtaa käytetään silloin, kun päätetään jonkun toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta. Virkatoimesta on kyse silloin, kun se liittyy virkamiehen tehtäviin ja sisältyy virkamiehen tehtäväpiiriin. (Frände ym. 2023, 74.) Lainsäädännöllisesti on katsottu, että rikoslain 16:1 mukainen virkamiehen väkivaltainen vastustaminen ja 16:2 mukainen virkamiehen vastustaminen sisältävät muun muassa lievän pahoinpitelyn. Lisäksi on katsottu, että laitton uhkaus ja pakottaminen sisältyvät rikoslain 16:1 virkamiehen väkivaltaiseen vastustamiseen ja 16:2 virkamiehen vastustamiseen. (Kiiski 2022, 6–8.) Tämän takia avaamme myös näitä tunnusmerkistöjä.

2.1 Määritelmiä

Väkivalta on määritelty Maailman terveysjärjestön (World Health Organization, WHO) *Väkivalta-käsitteiden sanastossa* olevan tahallisenä tekona kontrollin, vallan tai fyysisen voiman käyttämisestä toiseen henkilöön tavalla, joka voi vaikuttaa kohdehenkilön terveyteen negatiivisesti. Tällaiseksi teoksi lasketaan myös sanallinen uhkailu. Väkivalta voi aiheuttaa kohdehenkilölle fyysisen tai psyykkisen vamma, kehityksen häiriintymisen, perustarpeen tyydyttämättä jättämisen tai kuoleman. WHO määrittelee väkivallan yhdistettäväksi ennemmin teon seuraukseen kuin itse tekoon. Väkivallan käsitteeseen ei lukeudu tahattomat tapaukset kuten onnettomuudet. (WHO 2020, 5.)

Asiakastyöväkivalta tai asiakasväkivalta tarkoittaa väkivallan muotoa, jossa asiakas tai muu työn ulkopuolinen henkilö kohdistaa väkivaltaa työntekijään tai työnantajan edustajaan ja teko liittyy työhön tai ammattiasemaan. Asiakastyöväkivalta pitää tekona sisällään esimerkiksi loukkaavan tai uhkaavan käytöksen aina sanallisesta uhkailusta vakaviin fyysisiin tekoihin asti. Tällainen toiminta voi olla pitkäkestoista tai yhden teon mittainen. Asiakastyöväkivalta voi olla laadultaan

fyysistä, psyykkistä tai seksuaalista. Teko aiheuttaa yleensä väkivallan kohteelle pelkoa ja epävarmuutta, joita saattaa kokea myös muu asiasta tietävä työyhteisö. (Rantaeskola ym. 2014, 7.)

Henkinen väkivalta tarkoittaa Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) väkivaltakäsitteiden sanastossa seuraavaa: ”Väkivalta, joka ilmenee henkilön psyykkisen hyvinvoinnin tahallisen vahingoittamisena. Henkinen väkivalta voi ilmetä esimerkiksi toisen alistamisena, eristämisenä tai kontrollointina” (THL:n väkivaltakäsitteiden sanasto: hakusana *henkinen väkivalta*.) Jonne Nikkinen puolestaan määrittelee henkisen väkivallan opinnäytetyössään *Omavastuulla turpaan* väkivallaksi, joka ilmenee muuna kuin fyysisenä väkivaltana, johon lukeutuu myös toisen ihmisen tai ryhmän uhkaaminen fyysisellä väkivallalla. Henkisen väkivallan muodoiksi Nikkinen lukee muun muassa uhkailun, nimittelyn, kiusaamisen sekä häirinnän. Henkisen väkivallan nähdään vaikuttavan negatiivisesti kohteena olevan henkilön henkiseen ja sosiaaliseen kehittymiseen. (Nikkinen 2021, 7.)

Uhkailulla tarkoitetaan yleiskielessä tekoa, jolla sanoilla ja eleillä ilmaistaan toiselle tapahtuvan jotakin pahaa tai epämiellyttävää. Uhkailun voi nähdä eräänlaisena esiasteena fyysiselle väkivallalle. Uhkailijan tarkoituksena on tuottaa uhkailun kohteelle negatiivinen mielentila sekä joissakin tapauksissa tunne fyysisestä tai omaisuuden vaarasta. Uhkailu voi ilmetä lukuisilla tavoilla, koska kuka tahansa kykenee siihen. Suhtautuminen uhkailuun on subjektiivista, sillä siihen vaikuttaa uhatun ominaisuudet, teon aikana vallinneet olosuhteet sekä uhkaaja itse. Uhkauksen kohteen tulkinnan varaan jää, miten todelliseksi tai realistiseksi uhattu kokee uhkauksen sisällön. Tähän voi vaikuttaa muun muassa osapuolten sukupuoli. (Partanen 2021, 6–7.) Partanen muistuttaa kuitenkin, ettei kaikki uhkailu ole Suomen rikoslaisissa rikosoikeudellisesti rangaistavaa. Rangaistavuuteen vaikuttaa uhkauksen jälkeinen arvio siitä, miten todenmukaisesti uhkaus on toteutettavissa joko uhkaajan itsensä tai toisen henkilön toimesta. (Eml 2021, 7.)

Sisäinen turvallisuus määritellään Sisäministeriön mukaan yhteiskunnan tilaksi, jossa kansalaiset voivat elää yhteiskuntarauhan vallitessa. Tällaisessa yhteiskunnan tilassa oikeusjärjestelmä vastaa väestön oikeusturvasta, eikä elämää haittaa kansalliset tai kansainväliset uhkat, jotka aiheuttavat pelkoa, haittaa tai turvattomuuden tunnetta kansalaisille. (Sisäministeriö, Sisäisen turvallisuuden sanasto.)

Virkamies ja julkista valtaa käyttävä henkilö on määritelty rikoslaisissa. Rikoslain 40 luvun 11 §:n mukaan virkamies on henkilö, jolla on virkasuhde tai vastaava asema valtiolla. Julkista valtaa käyttävä henkilö tarkoittaa puolestaan henkilöä, jonka virkatehtäviin kuuluu lain tai asetuksen nojalla antaa kansalaista velvoittavia määräyksiä tai päätöksiä. Päätökset voivat vaikuttaa henkilön oikeuteen, etuun tai velvollisuuteen. (RL 40:11.1.)

Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti poliisin toiminnan tulee olla puolustettavassa suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen, kiireellisyyteen sekä kohdehenkilön ominaisuuksiin, kuten ikään, vaarallisuuteen sekä terveyteen (PoL 1:3.) Suhteellisuusperiaate tarkoittaa siis sitä, että poliisimiehen käyttämien keinojen ja niiden aiheuttamien haittojen tulee olla järkevässä suhteessa päämäärään nähden. Toisin sanoen päämäärän ja siihen tähtäävien keinojen tulee olla tasapainossa keskenään. (Rantaeskola 2014, 28.)

Tarkoitussidonnaisuuden periaatteesta on säädetty poliisilain 1 luvun 5 §:ssä. Tarkoitussidonnaisuuden periaatteella tarkoitetaan sitä, että poliisimies saa käyttää kutakin toimenpidettä vain sille tarkoitettuun päämäärään. Poliisin puutuessa välillä perin kovastikin kansalaisten perusoikeuksiin, suojaa tarkoitussidonnaisuuden periaate virheellisesti kohennettujen poliisitoimien

väärinkäyttöä. Näin ollen poliisimies ei voi käyttää tilanteeseen kuulumatonta toimenpidettä saavuttaakseen paremman tai helpomman lopputuloksen. (Rantaeskola 2014, 32–33.)

2.2 Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen

Rikoslain 16 luvun 1 §:n mukaiseen virkamiehen väkivaltaiseen vastustamiseen syyllistyy se

Joka

1) käyttää tai uhkaa käyttää väkivaltaa pakottaakseen virkamiehen tekemään tai jättämään tekemättä julkisen vallan käyttöä sisältävän virkatoimen,

2) muuten käyttää tai uhkaa käyttää väkivaltaa sellaisen virkatoimen johdosta sitä suorittavaa virkamiestä vastaan tai

3) käyttää väkivaltaa virkamiestä tai häneen 15 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevaa henkilöä vastaan kostaaakseen sellaisen virkatoimen,

on tuomittava virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta tuomitaan myös se, joka menettelee 1 momentissa mainitulla tavalla sitä kohtaan, joka virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella avustaa virkamiestä julkisen vallan käyttöä sisältävässä virkatoimessa.

Lähtökohtaisesti virkamiehen väkivaltainen vastustaminen on jaoteltu kolmeen tekomuotoon. Joita ovat:

- 1) pakottaminen tekemään tai jättämään tekemättä,
- 2) väkivallan tai sen uhan käyttö virkatoimen takia ja
- 3) kosto virkatoimesta. (Lappi-Seppälä ym. 2022, 396.)

Pykälässä edellytetään julkisen vallan sisältävää virkatoimea ja teon tulee kohdistua virkamieheen tai tähän rinnastettavaan henkilöön (Rikander 2018, 10). Virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistö täyttyy heti, kun poliisimiestä vastaan käytetään väkivaltaa tai häntä uhataan sillä (Kiiski 2020, 10). Tunnusmerkistön täytyminen ei vaadi sitä, että poliisimiehelle koituisi seurauksia teosta tai uhkauksesta (Saarela 2020, 5).

Alun perin on jäänyt epäselväksi, voidaanko henkistä väkivaltaa katsoa sisältyvän rikoslain 16 luvun 1–2 §:ssä tarkoitetuksi väkivallaksi. Kuitenkin myöhemmässä tarkastelussa on katsottu, että henkinen väkivalta olisi sovellettavissa pykälän mukaisena kostotoimenpiteenä. (Frände ym. 2023, 83.) Vapaa-ajalla poliisimieheen kohdistuneet väkivallan teot eivät kuitenkaan sisälly tähän pykälään (Strömberg 2025, 22).

2.2.1 Tahallisuus ja konkurrenssi

Virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistön täytyminen edellyttää tahallisuutta. Tekijän tulee olla tietoinen siitä, että hänen tekojensa kohteena on virkamies. Virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen yritystä ei ole säädetty rangaistavaksi, koska tunnusmerkistö täyttyy,

vaikka teko ei toteutuisikaan. (Rikander 2018, 12.) Teko vaatii tahallisuutta siten, että tekijä tiedostaa, että virkamies suorittaa julkista valtaa sisältävää tehtävää. Kostotapauksissa tekijän tulee olla tietoinen, että kohteena on virkamies, virkamiehen läheinen tai sellaiseen rinnastettava henkilö. (Lappi-Seppälä ym. 2022, 398.)

Virkamiehen väkivaltaiseen vastustaminen sisältää lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistön. Mikäli pahoinpitely perusmuotoisena tai törkeänä tekemuotona täyttyy, tulee niistä kirjata erilliset rikosnimikkeet. Teon kohdistuessa useampaan virkamieheen samanaikaisesti katsotaan kyseessä olleen vain yksi virkamiehen väkivaltainen vastustaminen. Rikoslain mukainen laitton uhkaus sekä pakottaminen sisältävät kumpikin toissijaisuuslausekkeet. Virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta on säädetty ankarampi rangaistus kuin näistä, jonka vuoksi se syrjäyttää laitton uhkauksen ja pakottamisen. (Lappi-Seppälä ym. 2022, 398.) Yleensä poliisimies ei ole virkamiehen väkivaltaisessa vastustamisessa asianomistajan asemassa. Toisin kuitenkin on, jos virkamiehellä on asiassa yksityisoikeudellisia vaatimuksia esimerkiksi loukkaantumisen takia. Yleensä syyttäjän ajamassa jutussa poliisimies on todistajan asemassa. (Frände ym. 2023, 81–88.)

2.2.2 Pykälän mukainen väkivalta ja uhkailu

Väkivalta on tässä pykälässä yleensä tulkittu samalla tavalla kuin pahoinpitelyrikoksissa. Väkivallan käsitteen tulisi kuitenkin olla rikoslain 16 luvussa 1–2 §:ssä laajempi, jotta välttyttäisiin epätydyttäviltä lopputuloksilta. (Frände ym. 2023, 78.) Väkivallan käyttäminen tarkoittaa aktiivista toimintaa, joka kohdistuu joko virkamieheen välittömästi tai välillisesti. Teon kohdistuessa poliisimieheen välillisesti kohteena voisi olla esimerkiksi poliisimiehen virka-auto tai voimankäyttö välineet. Tavallisimmin rikoksen tunnusmerkistön täyttävässä teossa on kyseessä pahoinpitelyrikos tai sen yritys. (Lappi-Seppälä ym. 2022, 396.)

Uhkaus mielletään samankaltaiseksi rikoslain 25 luvun 7 §:n laitton uhkauksen kanssa siten, että sillä pyritään herättämään mielikuva jostain pahasta, joka on uhkaajan toteutettavissa. Laittomassa uhkauksessa kuitenkin uhataan rikoksella, kun taas virkamiehen väkivaltaisessa vastustamisessa uhataan väkivallalla. Esimerkiksi uhkaus yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä ei täyttäisi virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistöä Uhkaus voi kohdistua myös toiseen henkilöön, kuten esimerkiksi virkamiehen esimieheen. (Frände ym. 2023, 81–84.) Uhkaamiseksi lasketaan myös elehtiminen, esimerkiksi puukon nostaminen voitaisiin katsoa uhkaukseksi (Rikander 2018, 11). Virkamiehen väkivaltaisessa vastustamisessa ei edellytetä, että uhkaaminen nostattaa erityisiä tunnetiloja uhatussa (Rikander 2018, 11). Uhkaamisen pitää kuitenkin tulla uhattavan tietoon, jotta se olisi tekona rangaistava. Uhkauksen ei välttämättä tarvitse olla uhkaajan toteutettavissa vaan riittää, että uhattavalla on perusteltu syy pelätä uhkauksen toteutumista. (Frände ym. 2023, 81–88.)

2.2.3 Tekomuodot

Kuten aiemmin todettu, virkamiehen väkivaltainen vastustaminen voidaan jakaa kolmeen tekemuotoon. Ensimmäisessä tekotavassa virkamies pakotetaan tekemään jotain tai jättämään tekemättä, tämä voi tapahtua, joko käyttämällä aktiivista väkivaltaa tai sen uhkaa (Lappi-Seppälä ym. 2022, 396.) Vain tässä ensimmäisessä tekemuodossa tekijällä on pyrkimys vaikuttaa virkamiehen tekemään päätökseen, kun taas muissa tekemuodoissa tätä ei vaadita. Vain ensimmäisessä tekemuodossa syyttäjän tulee näyttää toteen pyrkimys vaikuttaa virkamiehen päätökseen virkatehtävän suorittamisesta tai suorittamatta jättämisestä. (Rikander 2018, 10.)

Ensimmäisessä tekomuodossa rikoksen tunnusmerkistö täyttyy, vaikka tekijä ei onnistuisi saavuttamaan tavoitettaan (Frände ym. 2023, 84).

Toisella tekotavalla tarkoitetaan väkivallan tai sen uhan käyttämistä virkatoimen takia (Lappi-Seppälä ym. 2022, 396–398). Suurin ero ensimmäiseen tekomuotoon on siinä, ettei tekijä ole pakottamassa tekemään tai jättämään tekemättä jotain virkatehtävää. Tähän kohtaan sopiva henkilö voisi olla esimerkiksi päihtynyt henkilö, joka pyrkii lyömään tai uhkaa muuten väkivallalla poliisimiestä kiinnioton yhteydessä. Väkivallan tai sen uhan pitää kohdistua virkamieheen, joka suorittaa kyseistä virkatehtävää. (Frände ym. 2023, 85.)

Kolmanteen tekotapaan kuuluvat virkatoimen takia tehdyt kostotoimenpiteet. Muista tekotavoista poiketen tähän ei lukeudu väkivallalla uhkaaminen, vaan edellytetään väkivallan käyttöä. Kosto voi toteutua vasta virkatoimen jälkeen. Virkatoimen ei ole tarvinnut kohdistua koston suorittajaan, vaan tekijä voi kostaa esimerkiksi ystävänsä puolesta. Koston ei näin ollen tarvitse kohdistua virkatehtävän suorittaneeseen virkamieheen, vaan se voi kohdistua myös esimerkiksi hänen esimieheensä tai häneen läheisessä suhteessa olevaan henkilöön. (Lappi-Seppälä ym. 2022, 397–398.) Tämä tekotapa voisi tulla kyseeseen, kun väkivaltaa käytetään virkatoimen aikana, mutta se kohdistuu johonkuhun muuhun kuin virkatehtävän suorittajaan. Tästä esimerkkinä voisi toimia tilanne, jossa poliisimies kohdistaa pakkokeinolain (PKL 806/2011) mukaisen paikanetsinnän henkilön A ajoneuvoon. Henkilö A kimpaantuu toimenpiteestä ja kohdistaa väkivaltaa lähimpään paikalla olevaa poliisimieheen lyömällä häntä eikä pakkokeinoa suorittavaa poliisimiestä. Kolmannen kohdan täytyminen edellyttää, että virkamiehellä on voimassa oleva virkasuhde. (Frände ym. 2023, 86.)

2.3 Virkamiehen vastustaminen

Rikoslain 16 luvun 2 § kuvaa virkamiehen vastustamista seuraavalla tavalla:

Jos virkamiehen väkivaltainen vastustaminen, huomioon ottaen väkivallan tai uhkauksen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen lieventävien asianhaarojen vallitessa tehty, rikoksentehtyjä on tuomittava virkamiehen vastustamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virkamiehen vastustaminen lisättiin lakivaliokunnan ehdotuksesta lainsäädäntöön, sillä virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen enimmäisrangaistusta pidettiin liian lievänä ja vähimmäisrangaistusta liian ankarana (Frände ym. 2023, 85). Virkamiehen vastustaminen on väkivaltaista vastustamista niin sanotusti lievempi tekomuoto. Virkamiehen vastustaminen täyttää myös väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistön, mutta se on tehty lieventävien asianhaarojen vallitessa. (Lappi-Seppälä ym. 2022, 399.) Lähtökohtaisesti pykälässä on kuitenkin vältelty sanojen ”lievä” ja ”vähäinen” käyttöä, koska näin on haluttu viestiä, että virkamiehen vastustaminen ei voi koskaan olla vähäinen tai lievä teko. Lieventäviä asianhaaroja voisi olla esimerkiksi poliisimiehen oma käyttäytyminen ja vaikutus tilanteeseen. Lisäksi esimerkiksi virkatoimen epätarkoituksenmukaisuus tai lainvastaisuus voisivat vaikuttaa rikokseen kokonaisuus arvosteluun. (Frände ym. 2023, 85.)

2.4 Haitanteko virkamiehelle

Rikoslain 16 luvun 3 § kuvaa haitantekoa virkamiehelle seuraavalla tavalla:

Joka käyttämättä väkivaltaa tai sen uhkaa oikeudettomasti estää tai yrittää estää 1 §:ssä tarkoitettua virkatoimen suorittamista tai vaikeuttaa sitä, on tuomittava haitanteosta virkamiehelle sakkoon.

Haitanteosta virkamiehelle tuomitaan myös se, joka menettelee 1 momentissa mainitulla tavalla sitä kohtaan, joka virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella avustaa virkamiestä julkisen vallan käyttöä sisältävässä virkatoimessa. (RL 16:3)

Haitanteossa virkamiehelle ei käytetä väkivaltaa tai sen uhkaa. Haitantekona pidetään esimerkiksi vastaan haraamista, maahan heittäytymistä tai ovenpieliin tarrautumista. Edellä mainittujen toimien tarkoituksena on vaikeuttavat virkamiehen suorittamaa virkatehtävää. Rikosnimike edellyttää sitä, ettei kohde käytä väkivaltaa virkamiestä kohtaan. Täysin passiivinen toiminta virkamiehen antamaan käskyyn, ei ole haitantekoa virkamiehelle vaan niskoittelua poliisia vastaan rikoslain 16 luvun 4 §:n mukaisesti. (Lappi-Seppälä ym. 2022, 399–400.)

2.5 Laiton uhkaus

Rikoslain 25 luvun 7 §:n laittomaan uhkaukseen mukainen tunnusmerkistö on seuraavanlainen:

Joka nostaa aseensa toista vastaan tai muulla tavoin uhkaa toista rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, laittomasta uhkauksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Uhkauksella on yleisellä tasolla katsottu tarkoittavan sellaisen mielikuvan herättämistä, jota henkilö voisi pitää pahana ja, joka uhkaajalla on kyky toteuttaa (Frände ym. 2023, 80). Uhkaus eroaa varoittamisesta siten, että varoittajalla ei ole tosiasiallisesti valtaa vaikuttaa uhkauksen toteutumiseen. Uhkauksen ei tarvitse tulla tämän kolmannen osapuolen tietoon, jotta se katsottaisiin uhkaukseksi. (Eml., 501–504.) Uhkauksen lausuminen sisältyy jo useaan rikosnimikkeeseen (Lappi-Seppälä ym. 2022, 862) kuten edellä mainittuun virkamiehen vastustamiseen. Laittomassa uhkauksessa rikoksen ei itsessään tarvitse täytyä, vaan riittää, että uhataan rikoksella. Se, että laiton uhkaus olisi rangaistavaa ei edellytä sitä, että uhkaus kohdistuisi uhattuun henkilöön, vaan se voi kohdistua myös sellaiseen henkilöön, jonka puolesta uhatulla olisi perusteltu syy pelätä (Lappi-Seppälä ym. 2022, 862–863.)

Laiton uhkaus on rajattu koskemaan henkilökohtaista turvallisuutta ja omaisuutta. Henkilökohtaista turvallisuutta voidaan esimerkiksi loukata ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvalla rikoksella tai vapautteen kohdistuvalla rikoksella. Lisäksi teko voi järkyttää toisen mielenrauhaa anastamalla tai riistämällä häneltä omaisuutta. (Frände ym. 2023, 501.)

Uhkauksen ei tarvitse olla todellisuudessa toteutumiskelpoinen, vaan riittää, että uhattavalla on vaadittu perusteltu syy pelätä uhkauksen toteutumista (Lappi-Seppälä ym. 2022, 864). Uhkauksen vakavuutta ei arvioida jonkin ennestään säädetyn mittapuun avulla, vaan tekoa arvostellaan uhkauksen kohdehenkilön kannalta (Frände ym. 2023, 502). Tunnuksmerkistössä ei myöskään vaadita, että uhkaaja aikoo todella toteuttaa uhkauksensa. Riittää, että uhkaus tulee uhatun tietoon ja hän uskoo, että uhkaus on toteutumiskelpoinen. Teolta ei myöskään edellytetä, että uhri pelkää uhkauksen toteutumista, vaan riittää, että hänellä olisi perusteltu syy pelätä. (Lappi-Seppälä ym. 2022, 864.)

2.6 Pakottaminen

Rikoslain 25 luvun 8 §:n mukaan, *joka oikeudettomasti väkivallalla tai uhkauksella pakottaa toisen tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, pakottamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.*

Pakottaminen tarkoittaa kaikessa yksinkertaisuudessaan toisen tahdon voittamista. Sen tarkoituksena on saada joku tekemään, tekemättä jättämään tai sietämään jotain. Pakottaminen voi olla sellaista, ettei toisella ole ollut periaatteellisesti muuta keinoa kuin toimia pakotteen mukaisesti. (Frände ym. 2023, 504.) Pakottamisessa tarkoituksena on saada joku tekemään jotain eli toimimaan aktiivisesti. Tunnusmerkistössä voidaan myös pakottaa sietämään tai jättämään tekemättä jotain, jolloin kohde on pakotettu passiiviseen toimintaan. Pakottaminen vaatii oikeudettomuutta. Esimerkiksi poliisilla on oikeus murtaa toisen ihmisen tahto, mutta tällöin kyseessä ei ole rikosoikeudellisesti pakottamisesta. (Kiiski 2022, 504.)

Pakottamiseen voidaan käyttää väkivaltaa vastuksen murtamiseksi. Väkivallan ei tarvitse kohdistua pakotettavaan henkilöön, vaan se voi kohdistua myös kolmanteen osapuoleen. Pakottamiseen voi syyllistyä myös uhkaamalla. Uhkauksessa ei vaadita sitä, että tekijä voisi tosiasiallisesti toteuttaa uhan. (Frände ym. 2023, 504.) Erona laittomaan uhkaukseen on se, että pakottamisessa ei tarvitse uhata rikoksella (Kiiski 2022, 9). Pakottaminen vaatii tahallisuutta ja kyseessä on asianomistajarikos (Frände ym. 2023, 500). Pakottamiseen pätee myös toissijaisuuslauseke, eli se sisältyy esimerkiksi virkamiehen väkivaltaiseen vastustamiseen (Kiiski 2022, 8).

2.7 Kirjallisuutta aiheesta

Tutkimassamme viitekehyksessä ilmenevää sanallista uhkailua ei ole käsitelty kirjallisuudessa lähes lainkaan. Lukemassamme kirjallisuudessa aiheita on sivuttu muun poliisin kohtaaman asiakastyöväkivallan lomassa. Asiakastyöväkivaltaa käsitellään yleisellä tasolla kaikkien ammattikuntien tasolla teoksessa *Haastavat asiakastilanteet (2015)*. Teoksessa käsitellään eri ammattikuntien kohtaamaa asiakastyöväkivaltaa, työntekijöiden suhtautumista siihen sekä haastavien asiakkaiden kohtaamista (Rantaeskola ym. 2015, Alkusanat). Yleisesti työssä kohdattu väkivalta on uhkailua ja pelottelua. Vuonna 2003 tehdyn haastattelututkimuksen tulosten mukaan 5,3 prosenttia vastaajista oli kohdannut uransa aikana työpaikkaväkivaltaa. Kahden kolmesta kokema väkivalta oli henkistä väkivaltaa uhkailun muodossa. Poliisin ammatti luokitellaan esimerkiksi vartijoiden ja vanginvartijoiden kanssa riskiammatiksi. Riskiammatilla tarkoitetaan ammattia, jossa kohdataan eniten uhkailua, häirintää ja väkivaltaa. (Eml., Osa 1.) Asiakkaan haastava käytös voi johtua tämän aiemmista huonoista vastaavista kokemuksista. Asiakas saattaa ”lukea ja tulkita” vihjeitä itselleen epäedullisesti, mikä saattaa näkyä henkilön käytöksessä aggressiivisuutena. Uhkausten sisältö voi olla työntekijän tai jopa hänen lähipiirinsä kuuluvan henkilön hengen ja terveyden uhkaamista. (Eml., Osa 2.) Teoksessa tuodaan esille, että työnantajalla on lakisääteinen velvollisuus huolehtia työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työturvallisuuslain (TTL 738/2002) 8 §:n nojalla. (Rantaeskola ym. 2015, Osa 3.)

Opinnäytetyössä sivuamme myös sanallisen uhkailun aiheuttamaa psyykkistä kuormitusta. Teoksessa *Poliisityön psykologia (2021)* käsitellään kokonaisuudessaan poliisin työtä ja sen vaikutusta poliisimiehen hyvinvointiin. Myöhemmin teoksessa käsitellään, miten yleiskokonaisesti poliisin ammatti vaikuttaa poliisimiehen hyvinvointiin luvussa Poliisin työhyvinvointi (Kaunisto,

2021). Opinnäytetyöllemme teoksessa oleellimmat luvut ovat Poliisin voimankäytön psykologia (Nieminen, 2021) ja Poliisin työhyvinvointi (Kaunisto, 2021). Teoksessa käsitellään esimerkiksi pitkittyneen väkivallan tai sen uhan vaikutuksia poliisimieheen. Lisäksi teoksessa käydään läpi, miten poliisin työ vaikuttaa kokonaisesti poliisimieheen. Teoksesta saamme tutkittua tietoa opinnäytetyömme tueksi sanallisen uhkailun vaikutuksista poliisimiehen psyykkiseen hyvinvointiin. Teoksessa ei ole kuitenkaan eritelty sanallisen uhkailun seurauksia, mutta tieto on kuitenkin sovellettavissa opinnäytetyöhömmme aiheeseen.

3 Tutkimustulokset

Tässä luvussa käsittelemme kyselytutkimuksesta saamiamme tuloksia. Sähköinen kyselylomake lähetettiin tutkimusaikaan loppuvuodesta 2025 Polamkin 550:lle opiskelijalle. Otanta valikoitui oppilaista, jotka suorittivat tai olivat suorittaneet opintoihinsa kuuluvan harjoittelun tutkimusajaksi. Lisäksi kyselytutkimus lähetettiin YAMK opiskelijoille, joilla on jo suurempi määrä työkokemusta. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja osallistujien kirjalliset vastaukset käsiteltiin anonyymisti. Tutkimuksessa ei selvitetty vastaajien sukupuolia, sillä emme kokeneet tiedon tuovan lisämerkitystä tutkimuksellemme.

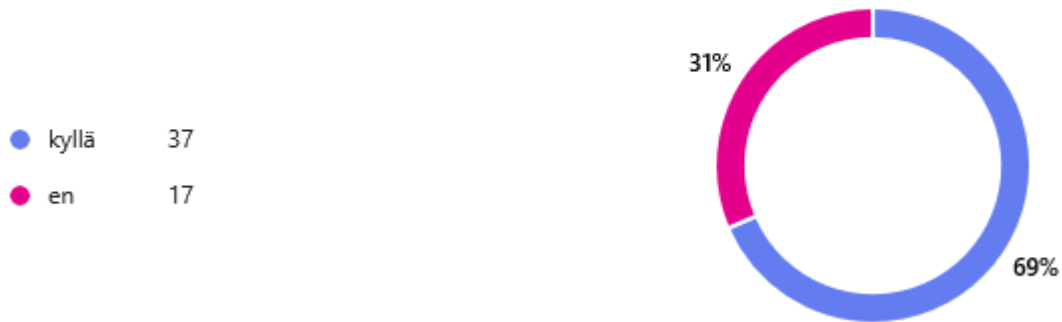
Tutkimuksen alussa selvitimme sanallisen uhkailun ilmenemistä poliisimiesten arjessa sekä vastaajien virkaikää. Tieto hahmottaa tutkimustuloksillemme pohjan uhkailun olemassaolosta sekä sen yleisyydestä poliisimiesten arjessa 2020-luvulla. Haimme tutkimuskysymykseen vastausta selvittämällä virkaiän mahdollista vaikutusta uhkailuun suhtautumiseen. Rikoslain 16:1 virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistön täyttyessä jo uhkauksen lausumisella, näimme, että tutkimuskyselyssä olisi tarkoituksenmukaista selvittää uhkailun laatua. Halusimme kerätä myös avoimia kokemuksia uhkailusta tarkentamaan tilastollisia vastauksia. Selvitimme kyselytutkimuksella myös uhkauksen sisällön kohdetta. Lisäksi halusimme selvittää minkä takia jatkotoimenpiteisiin ei ollut ryhdytty.

Jatkotoimenpiteisiin ryhtymistä sekä niiden tekemättä jättämistä selvitettiin tutkimuskyselyn loppupuolella. Poliisin virkavastuulla tehtyjen toimenpiteiden tulee olla PolL mukaan suhteellisuus- sekä tarkoitussidonnaisuusperiaatteen mukaisia (PolL 1 luku, 3 § ja 5 §). Kysymyksellä halusimme selvittää jatkotoimenpiteiden yhdenmukaisuutta sekä sitä, ilmeneekö jatkotoimenpiteisiin ryhtymisessä eroavaisuuksia. Nikkisen opinnäytetyön mukaan neljä viidestä poliisimiehestä oli vastannut hänen tutkimuksessaan, että poliisissa vallitsee väkivallan sietämisen kulttuuri (Nikkinen 2021, 56). Selvitimme oman aiheemme osuutta edellä mainitun asenneilmapiirin olemassaoloon. Tätä selvitimme kysymällä, oliko uhkaustilanteessa ollut kollega samaa mieltä jatkotoimenpiteistä. Kartoitimme myös eri rikosnimikkeiden käyttöastetta jatkotoimenpiteinä. Kyselytutkimuksella keräsimme ajankotaista tutkimustietoa siitä, miten poliisimiehet kokevat henkisesti sanallisen uhkailun aiheuttaman taakan. Tämän koemme tärkeäksi, sillä poliisi kuuluu turvallisuusalan toimijana riskiammatteihin, joissa väkivallan kokemisen uhka on normaalia yleisempää (Rantaeskola ym. 2015, Luku 1).

Ensimmäisen ja toisen kysymyksen avulla selvitimme vastaajien vuosikurssit ja heidän virkaikänsä. Vastaajia kyselyyn oli yhteensä 54, joista 82 prosenttia oli Polamkin AMK-opiskelijoita ja 17 prosenttia oli YAMK-opiskelijoita. Virkaikä vaihteli vastaajilla alle vuodesta (81 %) yli 15 vuoteen (9 %).

Kolmanteen kysymykseen vastasivat kaikki vastaajat eli yhteensä 54 henkilöä. Halusimme saada ajankohtaista tietoa siitä, kuinka suuri osa vastaajista oli kohdannut uhkailua suorittaessaan virkatointia. Kaaviossa 2 on havainnollistettu ympyrädiagrammissa kyselytutkimuksen kolmannesta kysymyksestä saatuja tuloksia. Diagrammista on nähtävissä, että suurin osa (69 %) vastaajista kertoi kohdanneensa sanallista uhkailua virkatehtävän suorittamisen yhteydessä. Vastaajista 31 prosenttia kertoi, etteivät he olleet kohdanneet sanallista uhkailua lainkaan.

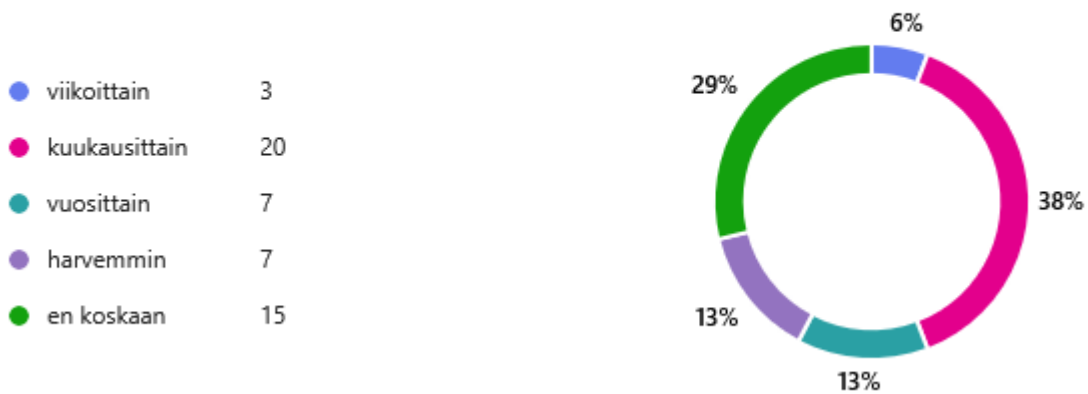
3. Oletko kohdannut poliisimiehenä sanallista uhkailua virkatointa suorittaessasi?

Kaavio 2. Vastaajien kokema uhkailu virkatehtävää suorittaessa esitettyinä ympyrädiagrammissa

Neljänteen kysymykseen vastasi yhteensä 52 henkilöä. Kysymyksessä selvitettiin, kuinka usein vastaajat olivat kohdanneet sanallista uhkailua virkatehtävän yhteydessä. Kaaviossa 3 on havaittavissa, että 38 prosenttia vastaajista kertoi kohdanneensa sanallista uhkailua kuukausittain. Diagrammista on nähtävissä, että vastaajista 29 prosenttia ei ollut kohdanneet sanallista uhkailua lainkaan. Vastaajista 13 prosenttia kertoi, että uhkailua on tapahtunut vuosittain. Saman verran vastaajista kertoi, että uhkailua on tapahtunut harvemmin kuin vuosittain. Vain 6 prosenttia vastaajista kertoi, että uhkailua on sattunut viikoittain poliisityössä.

4. Kuinka usein olet kohdannut edellä mainittua uhkailua?

Kaavio 3. Poliisimiesten kohtaaman sanallisen uhkailun toistuvuus esitettyinä ympyrädiagrammissa

Viidennessä kysymyksessä kysimme, kuinka uhatuksi vastaajat kokivat olonsa uhkaustilanteissa. Kysymyksessä käytimme arviointiasteikkoa 1-5 (1 = en ole kokenut oloni uhatuksi ja 5 = koin oloni erittäin uhatuksi). Kysymykseen vastasi 42 henkilöä, joista 60 prosenttia ei ollut kokenut tilanteita uhkaavina. 31 prosenttia vastaajista kertoi, että he olivat tunteneet olonsa jokseenkin uhatuksi. Vain 9,5 prosenttia vastaajista oli kokenut olonsa uhatuksi tai melko uhatuksi.

Keskimääräinen arvo vastauksissa oli 1,55 edellä mainitulla asteikolla eli vastaajat kokivat keskimääräisesti uhkaukset melko vaarattomiksi. Kaaviossa 4 on havainnollistettu vastauksia pylväsdiagrammin muodossa.

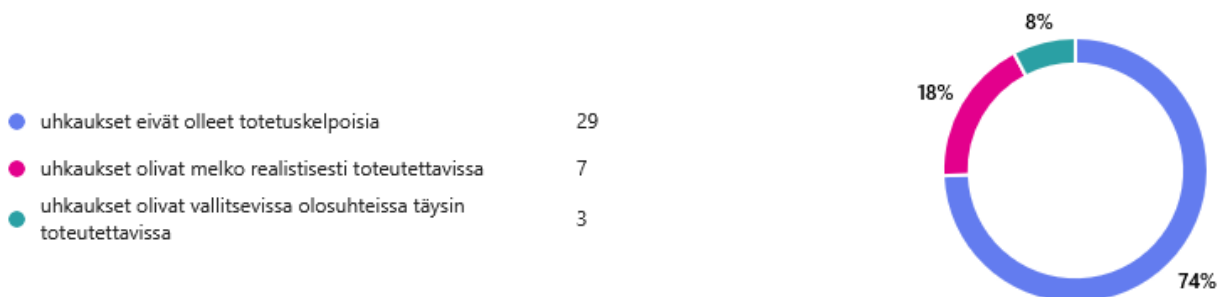
5. Kuinka uhatuksi koit olosi sanallisen uhkailun vuoksi? (1=en kokenut oloani uhatuksi, 5= koin oloni erittäin uhatuksi)

Kaavio 4. Pylväsdiagrammin avulla kuvattu vastaajien uhkakokemukset tasoittain

Kuudennessa kysymyksessä pyydettiin vastaajia arvioimaan sitä, kuinka toteutuskelpoisia uhkaukset olisivat olleet tekohetkellä heidän mielestään. Kysymykseen vastasi 39 henkilöä. Kaavion 5 mukaisen diagrammin mukaan suurin osa (74 %) vastaajista on kertonut, etteivät uhkaukset olleet toteutuskelpoisia vallitsevissa olosuhteissa. Diagrammista on nähtävissä, että 18 prosenttia vastaajista on kokenut uhkausten olleen melko realistisesti toteutettavissa. Vastaajista 8 prosenttia kertoi, että uhkaukset olivat vallitsevissa olosuhteissa olleet täysin toteutettavissa.

6. Kuinka realistisesti toteutettaviksi arvioit kohdehenkilön uhkaukset?

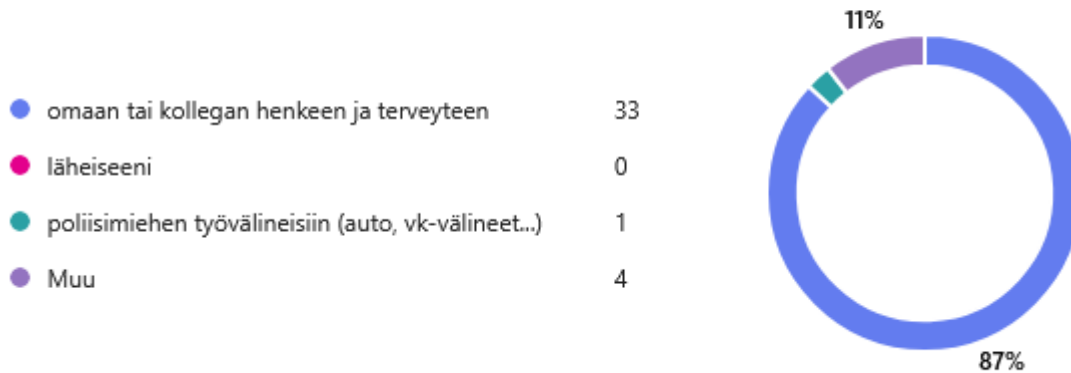

Kaavio 5. Vastaajien kokemus uhkausten toteutettavuudesta ympyrädiagrammissa esitettynä

Kysymyksessä *seitsemän* selvitimme, mihin uhkauksen sisältö oli kohdistunut. Kysymykseen vastasi 38 henkilöä. Kaavion 6 diagrammista on nähtävissä, että 87 prosenttia vastaajista kertoi, että uhkaukset olivat kohdistuneet oman tai kollegan henkeen tai terveyteen. Diagrammin

mukaan 11 prosenttia vastaajista kertoi, että uhkaus oli kohdistunut muuhun kuin annettuihin vastausvaihtoehtoihin. Lisäksi 1 prosentti vastasi, että uhkaus oli kohdistunut poliisimiehen työvälineeseen kuten autoon tai voimankäyttövälineisiin. Vastausvaihtoehtona olisi ollut myös, että uhkaus olisi kohdistunut poliisimiehelle läheiseen ihmiseen. Kuten diagrammista voidaan todeta, näin ei ole tapahtunut vastaajien keskuudessa kertaakaan. On kuitenkin huomioitava, että kysymyksissä, joissa vastaajilla on ollut mahdollisuus kertoa vapaasti omista kokemuksistaan, eräs vastaaja on kertonut uhkauksen kohdistuneen myös hänen läheisiinsä.

7. Jos olet kokenut em. uhkailua, mihin uhkaukset kohdistuivat?

Kaavio 6. Vastaajien kokemien uhkausten sisältö esitettynä ympyrädiagrammin avulla

Kysymyksessä *kahdeksan* selvitimme, kuinka usein vastaajat kokivat tarpeelliseksi ryhtyä jatkotoimenpiteisiin sanallisen uhkailun vuoksi. Kysymykseen vastasi 40 henkilöä. Kaaviossa 7 on havainnollistettu diagrammissa kysymykseen saatuja tuloksia. Vastaajista 45 prosenttia ei kokenut tarpeelliseksi ryhtyä jatkotoimenpiteisiin, kun taas 45 prosenttia vastaajista koki tarpeelliseksi ryhtyä jatkotoimenpiteisiin murto-osana kerroista. Vastaajista 10 prosenttia koki tarpeelliseksi ryhtyä jatkotoimenpiteisiin suurimpana osana kerroista ja yksi vastaaja kertoi, että hän koki tarpeelliseksi ryhtyä jatkotoimenpiteisiin joka kerta. Tulosta tarkastellessa tulee ottaa huomioon, että vastaajista 81 prosentilla oli tutkimusaikaan virkaikää alle vuosi, eikä tutkimuksessa kartoitettu uhkaustilanteiden numeraalista määrää.

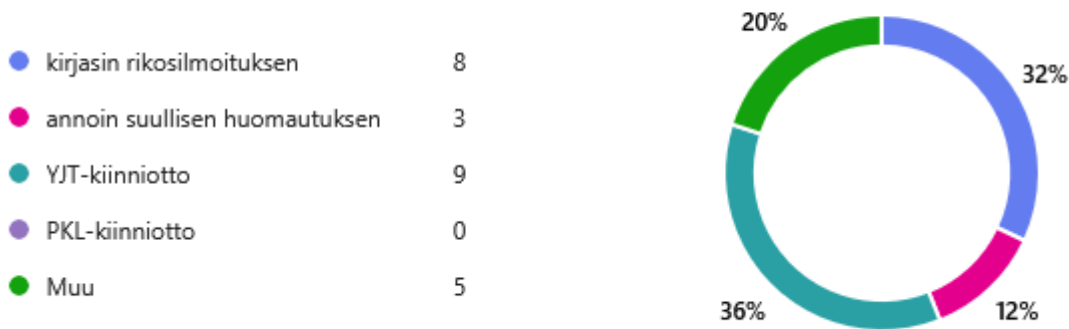
8. Kuinka usein koit tarpeelliseksi ryhtyä jatkotoimenpiteisiin sanallisen uhkailun vuoksi?

Kaavio 7. Ympyrädiagrammilla on havainnollistettu vastaajien kokemuksia jatkotoimenpiteiden tarpeellisuudesta suhteessa uhkauskertoihin

Yhdeksännessä kysymyksessä selvitimme, millaisiin jatkotoimenpiteisiin vastaajat olivat ryhtyneet sanallisen uhkailun vuoksi. Kysymykseen saimme 25 vastausta, jotka jakautuivat laajalti lähes jokaiseen annettuun vastausvaihtoehtoon. Kaavio 8 diagrammista on nähtävissä, että 32 prosenttia vastaajista kertoi, että he olivat kirjanneet rikosilmoituksen sanallisen uhkailun seurauksena. Vastaajista 36 prosenttia kertoi, että he olivat suorittaneet YJT-kiinnioton. YJT-kiinniottolla tarkoitetaan poliisilain 2 luvun 10 §:n mukaista kiinniottoa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden turvaamiseksi. Vastaajista 12 prosenttia kertoi antaneensa suullisen huomautuksen uhkailijalle, kun 20 prosentin mukaan he olivat tehneet jotain muuta kuin edellä mainittuja toimenpiteitä. Yhtenä vastausvaihtoehtona oli pakkokeinolain perusteella tehty kiinniotto. Kuten diagrammista voidaan todeta, pakkokeinolain mukaista kiinniottoa ei tehty vastaajien keskuudessa kertaakaan.

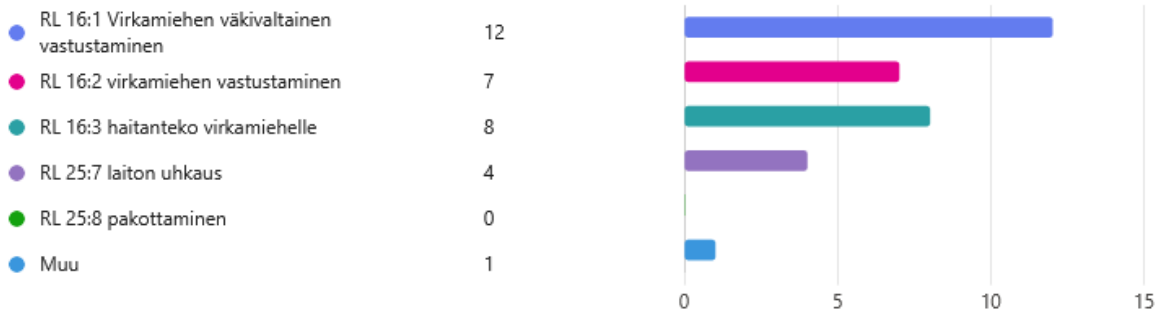
9. Jos ryhdyit toimenpiteisiin, mitä teit?

Kaavio 8. Ympyrädiagrammissa tulokset kysymykseen 9, millaisiin jatkotoimenpiteisiin poliisimiehet ovat ryhtyneet

Kysymyksessä *kymmenen* selvitettiin, mitä rikosnimikettä vastaajat ovat käyttäneet, mikäli he olivat tehneet tapauksesta rikosilmoituksen. Kysymykseen vastasi 32 henkilöä ja vastaukset jakautuivat melko tasaisesti vaihtoehtojen välillä. Vastaajista 38 prosenttia kertoi käyttäneensä virkamiehen väkivaltaista vastustamista rikosilmoituksen nimikkeenä. Vastaajista 22 prosenttia kertoi tehneensä rikosilmoituksen virkamiehen vastustamisesta ja 25 prosenttia vastaajista käytti haitantekoa virkamiehelle. 13 prosenttia vastaajista kertoi käyttäneensä laitonta uhkausta rikosnimikkeenä. Vastaajista yksikään ei valinnut pakottamista, mutta yksi vastaaja kertoi käyttäneensä jotain muuta rikosnimikettä.

10. Jos olet kirjoittanut uhkailusta rikosilmoituksen, mitä rikosnimikkeitä olet käyttänyt?

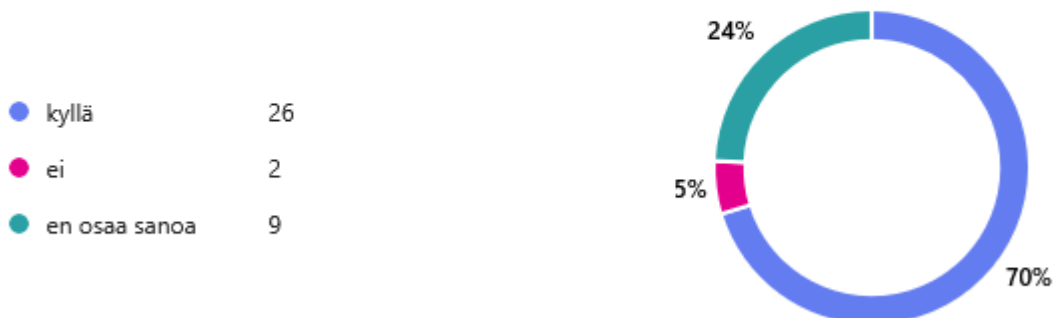

Kaavio 9. Pylväsdiagrammin avulla kuvattu vastaajien käyttämät rikosnimikkeet uhkaustilanteissa.

Kysymyksessä *yksitoista* vastaajilla oli mahdollisuus kertoa omin sanoin, minkä takia he eivät olleet nähneet tarpeelliseksi ryhtyä jatkotoimenpiteisiin. Kysymykseen vastasi 19 henkilöä. Useat vastaajat toivat vastauksissa esille, että huutelijana oli toiminut alaikäinen henkilö, hän oli ollut alkoholin vaikutuksen alla tai uhkailijalla ei ollut todellista mahdollisuutta toteuttaa uhkauksiaan. Uhkauksien nähtiin kuuluvan myös osittain työn kuvaan. Yksi vastaaja kertoikin, ettei hänen mielestään pelkkä sanallinen uhkailu yleensä ylitä kynnystä jatkotoimenpiteisiin ryhtymiseksi. Vastaajan mukaan kohdehenkilön toiminnassa tulee olla muutakin poliisin mielenkiintoa herättävää, kuten häiriökäyttäytymistä tai väkivaltaa. Vastaajan mukaan uhkailu tuli usein ”kylkiäisenä” poliisin puuttumiskynnyksen ylittävään käytökseen, joka on johtanut poliisin tehtävään. Usean vastaajan mukaan virkamiehen väkivaltaiseen vastustamiseen on usein liittynyt myös suusanallista uhkailua.

Kysymyksessä *kaksitoista* selvitimme, oliko vastaajan kollega samaa mieltä jatkotoimenpiteiden tarpeellisuudesta. Kysymykseen vastasi 37 henkilöä. Kaavion 10 diagrammista voidaan todeta, että 70 prosenttia kertoi kollegan olleen samaa mieltä valituista jatkotoimenpiteistä. Vastaajista 5 prosenttia kertoi, ettei kollega ollut ollut samaa mieltä jatkotoimenpiteistä, kun taas 24 prosenttia vastanneista eivät osanneet arvioida kollegan mielipiteestä koskien jatkotoimenpidettä.

12. Oliko kollegasi samaa mieltä jatkotoimenpiteiden tarpeellisuudesta?

Kaavio 10. Ympyrädiagrammissa tulokset kysymykseen 12, oliko kollega samaa mieltä jatkotoimenpiteiden tarpeellisuudesta

Kysymyksessä *kolmesta* pyysimme vastaajia avaamaan omia kokemuksistaan sanallisesta uhkailusta, jatkotoimenpiteistä ja siitä miltä uhkailu tuntui. Kysymykseen vastasi 18 henkilöä. Vastauksissa toistuivat samat aiheet: ymmärrys jatkotoimenpiteiden laiminlyömisestä, uhkailijan kykenemättömyys toteuttaa uhkauksiaan ja sanallisen uhkailun vähättelevä asenne. *”Ymmärrän kyllä, että näistä pitäisi tehdä joka kerta ärrä (rikosilmoitus). Ei tätä pitäisi kenenkään kestää. - -”*. Vastaajan kommentista on aistittavissa uhkailuilmiötä pienentävä asenne. Samalla vastauksesta on huomattavissa vastaajan kokemuksen aiheuttama psyykinen kuorma ja ymmärrys sanallisen uhkailun epäinhimillisyydestä. Useat vastaukset tuovat esille sen, että isoilta osalta uhkaukset eivät ole olleet realistisia tai ovat tapahtuneet siten, ettei kohdehenkilöllä ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta toteuttaa niitä. Tämän takia vastaajat kertoivat, että eivät olleet ottaneet uhkailua tosissaan. Vastaajat kuitenkin kertoivat, että jos uhkailu on ollut sellaista, että se voisi toteutua ovat he ryhtyneet jatkotoimenpiteisiin. Lisäksi eräs vastaajista nosti esiin sen, että hän suhtautuu uhkailuun samalla tavalla kuin treffipyyntöihin, mukaan kohtelias kieltäytyminen ja lievä toruminen riittää.

4 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyömme tavoitteena oli saada ajankohtaista tietoa sanallisen uhkailun laadusta, toistuvuudesta sekä sen aiheuttamista jatkotoimenpiteistä. Halusimme myös selvittää, vaikuttaako poliisimiehen virkaikä jatkotoimenpiteisiin ryhtymiseen ja laatuun. Keräsimme tutkimuskyselyn avulla ajankohtaisia ja omakohtaisia poliisimiesten kokemuksia. Tutkimustietoa jalostimme aiheetta käsittelevän kirjallisuuden ja lainsäädännön avulla. Kuten opinnäytetyömme alussa kerroimme, on tutkimustyötä tehty runsaasti poliisimiesten kohtaamasta fyysisestä väkivallasta, henkisen väkivallan jäädessä vähemmälle huomiolle. Koemme opinnäytetyömme sekä kyselytutkimuksemme tulosten lisäävän tietoa poliisimiesten työssään kohtaaman sanallisen uhkailun nykytilasta.

4.1 Uhkailun yleisyys ja laatu

Poliisimiesten kohtaama sanallinen uhkailu on kyselytutkimuksesta saamiemme tulosten mukaan keskimäärin joko viikoittaista tai kuukausittain tapahtuvaa asiakastyöväkivaltaa. Uhkailua kokeneiden osuus vastanneista oli kolmasosa. Ottaen huomioon poliisimiesten kohtaaman fyysisen väkivallan määrään, kasvaa henkisen ja fyysisen väkivallan yhteissumma perin suureksi. Avoimista kysymyksistä nousi useaan otteeseen esiin se, että uhkailun koettiin olevan yleistä kenttätyössä ja osin työhön kuuluvaa. Hypoteesimme mukaan uhkaukset kohdistuisivat suurelta osalta joko poliisimiehen omaan tai kollegan henkeen ja terveyteen. Vastajien mukaan uhkailua oli kohdistettu myös poliisimiehen työvälineisiin, kuten autoon tai voimankäyttövälineisiin. Tutkimuskyselyyn vastanneiden poliisimiesten kokemukset heihin kohdistuneen uhkailun määrästä ja laadusta vastasivat pääosin hypoteesiamme. Voinee yleistää, että sanallinen uhkailu koskettaa isoa osaa poliisimiehistä, joiden työnkuvaan kuuluu asiakaspalvelutyö.

”En ole kokenut pelkoa tai todellista uhkaa, lähinnä lasten/nuorten uhittelua tai päihtyneiden, huumeiden vaikutuksen alaisten tai mielenterveyspotilaiden uhkailua - -.” Näin kuvasi yksi kyselytutkimukseen vastannut konstaapeli kohtaamaansa uhkailun laatua sekä sen aiheuttamaa tunnereaktiota. Kyselytutkimuksesta saatujen tulosten mukaan suurinta osaa uhkailusta ei ole koettu niin uhkaaviksi, että poliisimies olisi ryhtynyt jatkotoimenpiteisiin. Yhtenä syynä tähän on ollut se, etteivät vastaajat ole suurelta osalta kokeneet oloaan uhatuksi. Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että uhkailuun laatuun vaikuttaa se, millainen itse uhkailija on ollut. Kysymyksissä, joissa vastaajilla oli mahdollisuus kertoa omin sanoin kokemuksistaan, kuvailivat he, että uhkailijan ulkoinen olemus on vaikuttanut siihen, miten vakavasti uhkaus on otettu. Usein uhkailu on täysin kelvotonta ja kohdehenkilöä kuvattiin muun muassa paha suiseksi. Toisten vastaajien mukaan uhkailu on tullut sellaisilta henkilöiltä, jotka hakevat poliisilta reaktiota tai haluavat purkaa paha oloaan poliisimiehiin. Tämä voi johtua kohdehenkilön negatiivista ennakoasenteista, joiden taustalla voi olla aikaisemmat huonot kokemukset vastapuolesta tai yleiset ennakkokäsitykset (Rantaeskola ym. 2015, luku 3). Koska uhkailulla on pyritty saamaan reaktiota poliisista, uhkaajaa ei ole koettu vakavasti otettavaksi.

Uhkailuun suhtautumiseen vaikuttaa myös, missä tilanteessa uhkailu on tapahtunut. Usean vastaajan mukaan uhkailun tapahtuessa siinä vaiheessa, kun kohdehenkilö on jo raudoitettu, eikä hänellä ole todellista kykyä toteuttaa uhkauksiaan, ei uhkailu ole johtanut myöskään jatkotoimenpiteisiin. Eräs kyselytutkimuksen täyttänyt henkilö vastasi osuvasti, että *”- - on paljon poliiseja, jotka eivät kirjaa niistä (uhkauksista) ikinä mitään ilmoituksia. Itse kirjaan ilmoituksen silloin, kun*

kyseessä on oikeasti ollut tilanne, jossa uhkaus on mahdollista toteuttaa - -". Useissa vastauksissa toistui asenne, jossa toimenpiteisiin ryhdyttiin vasta, kun henkilöllä oli realistinen kyky toteuttaa uhkauksensa.

Poliisityössä ammattitaitoon kuuluu tärkeänä pidetty hallinnan tunne suhteessa kohdehenkilöön virkatehtävää suorittaessa. Hallinnan tunteella tarkoitetaan, että poliisimies tietää, mitä hän on tekemässä ja miten hän on sen tekemässä. Näin ollen hallinnassa oleva asiakas ei voi tehdä mitään muuta kuin uhkailla. Hallinnan tunteen puuttuminen saattaa aiheuttaa puolestaan sen, että työ koetaan kuormittavana. (Kaunisto 2021, 385–387.) Hallinnan tunne voidaan kuitenkin saavuttaa myös muulla tavalla, kuin kohdehenkilön fyysisellä haltuun ottamisella. Tunne voi tulla esimerkiksi siitä, että kohdehenkilö tottelee poliisimiehen käskyjä tai poliisimies on itse tietoinen omasta toiminnastaan. (Kaunisto 2021, 385–386.) Muiden tunteiden lailla myös hallinnan tunne tarttuu. Työntekijän viestittäessä asiakkaalle omien tunteiden olevan hallinnassa, välittyy rauhallisuus myös asiakkaalle. (Rantaeskola ym. 2015, Luku 3.) Tutkimustuloksistamme sekä edellä käsitellystä kirjallisuudesta voinee päätellä, että hallinnan tunteella on suuri vaikutus siihen, miten poliisimiehet suhtautuvat uhkailuun ja miten uhkailu vaikuttaa heihin. Tilanteessa ollut hallinnan tunne nostaa kynnystä puuttua poliisimieheen kohdistuneeseen sanalliseen uhkailuun sekä voi osaltaan vähentää asiakkaan aggression purkautumisen jatkumista.

4.2 Jatkotoimenpiteet

Kyselytutkimuksen tulosten mukaan kaksi yleisintä seurausta sanallisesta uhkailusta olivat rikosilmoitus sekä poliisilain mukainen kiinniotto. Rikosilmoituksessa rikosnimikkeenä käytettiin yleensä virkamiehen väkivaltaista vastustamista, virkamiehen vastustamista sekä haitantekoa virkamiehelle. Kyselytutkimusten mukaan kolmasosa vastaajista ei kuitenkaan ryhtynyt jatkotoimenpiteisiin sanallisen uhkailun vuoksi. Eroa rikosilmoituksen kirjaamisen sekä poliisilain mukaisen kiinnioton välillä ei ollut juurikaan ero. Alkuperäinen ajatuksemme oli, että myös rikoslain mukaiset laiton uhkaus ja pakottaminen olisivat voineet olla aiheellisia rikosnimikkeitä. Kyselyyn vastanneista vain 13 prosenttia kertoi käyttäneensä laitonta uhkausta rikosnimikkeenä, kun taas pakottamista ei vastaajien mukaan ollut käytetty kertaakaan. Hypoteesimme mukaan, jos sanallisesta uhkailusta tulee seurauksia, kyse on joko sakosta tai rikosilmoituksesta. Kyselytutkimuksemme tulokset vahvistivat siis alkuperäistä hypoteesiamme.

Useat kyselytutkimukseen vastanneista kertoivat, että he tiedostavat sen, että jokaisesta uhkauskerrasta tulisi tehdä rikosilmoitus. Uhkailu on kuitenkin yleistä kenttätyössä, jonka uskomme vaikuttavan jatkotoimenpiteisiin ryhtymisen määrään. Lisäksi sanallisen uhkailun koettiin olevan osittain työhön kuuluvaa. Mielestämme tämä näkyy vastauksista, joissa vastaajilla on ollut mahdollisuus kertoa kokemuksistaan omin sanoin. Useat kuvailivat, että sanallista uhkailua tapahtuu usein. Lisäksi useissa vastauksissa, kävi ilmi, että uhkailuun suhtaudutaan jokseenkin vähättelevästi. Kyselytutkimuksen vastauksista oli huomattavissa, että suurin osa vastaajista ei ollut kokenut uhkauksia vakavasti otettaviksi tai uhkaaviksi. Useasta vastauksesta kävi myös ilmi, että uhkailu oli koettu vain asiakkaan uhitteluna tai muuten kokemuksena siitä, että uhkailulla ei ollut realistista mahdollisuutta toteutua.

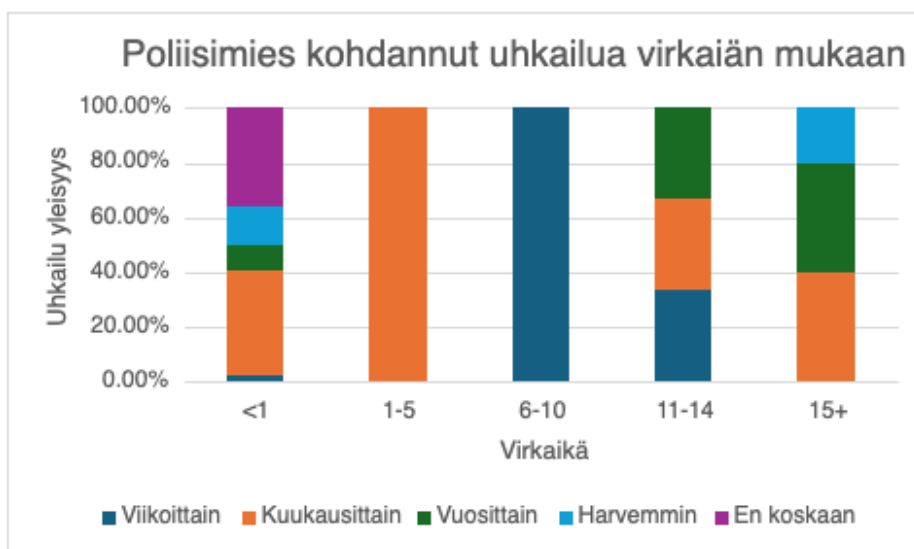
Tutkimuksen perusteella on poliisissa havaittavissa oleva jo aiemmin mainittu sietämisen kulttuuri. Sietämisen kulttuurissa pienimuotoinen asiakastyöväkivalta koetaan arkipäiväisenä sekä työn kuvaan kuuluvaksi. Lievä tai vähäinenkin väkivalta voi kuitenkin vaikuttaa poliisimiehen psyykkiseen hyvinvointiin (Kaunisto 2021, 363). Tutkimustyömme toi tarkennettua tietoa siitä, että Nikkisen tutkiman fyysisen vastustamisen lisäksi poliisimiehet kokevat yhtä lailla myös

sanallista vastustamista (Nikkinen 2021). Mielestämme hyvänä esimerkkinä sietämisen kulttuurista on, että eräs vastaaja kertoi tilanteesta, jossa hänet kohdehenkilön oli uhannut neljä kertaa tappaen vastaajan. Lisäksi henkilö oli uhannut huolehtivansa siitä, että myös vastaajan perhe tapetaan. Vastaaja kuvaili uhkauksen kuulostavan ehkä vähäiseltä, mutta oli silti kokenut olonsa uhatuksi. Vastaaja kertoi, että uhkauksista oli tehnyt varteenotettavia uhkaajan radikalisoituminen sekä hänen lähipiirinsä rikollinen laatu. Vastauksesta on huomattavissa vähättelevä asenne, vaikka kyseisessä tapauksessa oli lausuttu vakavia uhkauksia. Mielestämme se, että vastaaja on kuvannut kokemustaan siten, että joku olisi voinut kokea sen vähäiseksi, on huolestuttavaa. Sietämisen kulttuuri vaikuttaa siis poliisimiesten näkemyksiin uhkailun laadusta ja siihen suhtautumisesta. Tutkimuksemme tulokset tukevat hypoteesiamme sekä myös Nikkisen opinnäytetyön yhteenvetoa siitä, että poliisissa vallitsee väkivallan sietämisen kulttuuri (Nikkinen 2021, 51).

Poliisilla on velvollisuus puuttua lain vastaiseen toimintaan (PoL 1:1). Kyselytutkimuksen mukaan moni poliisimies jättää kuitenkin reagoimatta heihin itseensä kohdistuneisiin rikoksiin erityisesti silloin, kun kyse on työtehtävällä tapahtuneesta uhkailusta. Väkivallan sietämisen nollatoleranssin noudattamista olisi tärkeä noudattaa myös asiakastyöväkivallan kohdalla (Rantaeskola ym. 2015, luku 3). Poliisin ammatti on palvelualalla ainutlaatuinen, eikä sitä voi juurikaan rinnastaa muihin palveluammatteihin. Huomion arvoista on kuitenkin se, että tutkimustulostemme mukaan juuri esivallan käyttäjänä toimiva poliisi jättää toisinaan toimimatta uhkaustilanteissa.

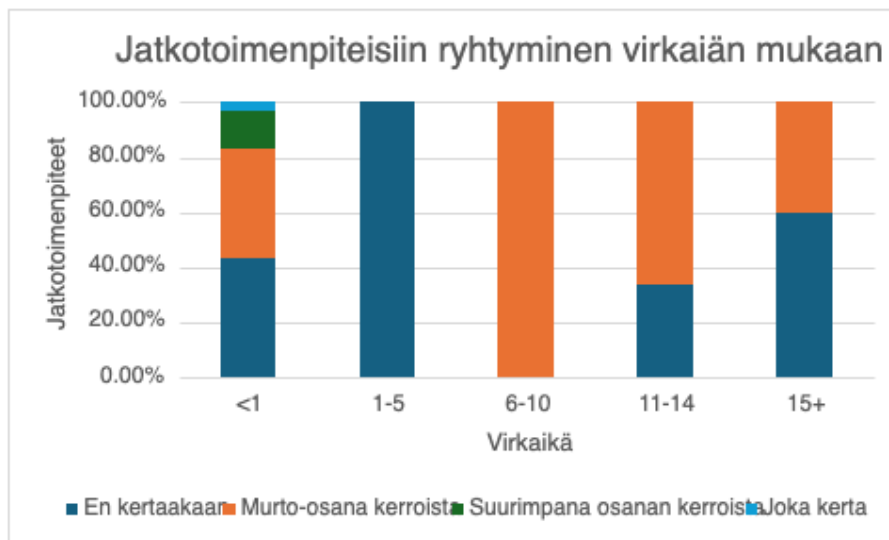
4.3 Virkaiän vaikutus uhkailuun suhtautumiseen

Ennen tutkimuksen toteuttamista ajattelimme, että virkaiästä vaikuttaisi laskevasti poliisimiesten kynnykseen puuttua sanalliseen uhkailuun. Kaavion 11 diagrammissa on nähtävissä virkaiän sekä uhkailun toistuvuuden suhde. Diagrammissa näkyy, että virkaiästä huolimatta poliisimiehet ovat kohdanneet uhkailua keskimäärin kuukausittain tai vuosittain. Poliisimiehet, joilla on ollut virkaiää alle vuosi ovat ainoita, jotka eivät ole kohdanneet sanallista uhkailua ollenkaan. Tämän voi luonnollisesti päätellä johtuvan kapeasta työkokemuksesta. Taulukkoa vääristää 1–5 ja 6–10 vuoden virkaiäisten ryhmät, sillä vastaajaryhmissä oli vain yksi jäsen. Tämä tulee ottaa huomioon diagrammia tulkitessa. Alkuperäisen hypoteesimme mukaan uhkailu on poliisitoiminnassa arkipäiväistä. Mielestämme hypoteesimme pitää paikkaansa siltä osin, että poliisimiehet kohtaavat uhkailua usein, mutta se ei kuitenkaan ole päivittäistä.

Kaavio 11. Pylväsdiagrammissa esitetty poliisimiesten kohtaama sanallinen uhkailu suhteessa virkaiän mukaisiin ryhmiin

Kaavion 12 diagrammissa on havainnollistettu virkaiän ja jatkotoimenpiteiden suhdetta toisiinsa. Diagrammista on nähtävissä, että alle vuoden virkaiällä jatkotoimenpiteisiin ryhdyttiin useammin kuin mitä yli 10 vuoden virkaiällä. Diagrammista on huomattavissa, että pidemmällä virkaiällä jatkotoimenpiteisiin ryhdyttiin vain murto-osana kerroista tai ei ollenkaan, mikä puolestaan tukee hypoteesiamme, siitä että virkaiällä on merkitystä jatkotoimenpiteisiin ryhtymisessä. Kyselytutkimuksesta saamamme tulokset vahvistivat alkuperäisen hypoteesiamme siitä, että virkaikä vaikuttaa jatkotoimenpiteisiin ryhtymiseen laskevasti. ”*Ehkä virkaikää oli jo siinä vaiheessa (uhkauskokemusten aikana) niin paljon, että asia ei aiheuttanut ”tuntemuksia”.* - -” Näin vastasi eräs pidemmän virkaiän omaava poliisimies. Edellisen sitaatin asenne toistui tutkimuskyselyssä useaan otteeseen pidemmän virkaiän saavuttaneilla poliisimiehillä. Avoimista vastauksista on huomattavissa, että virkaikä on vaikuttanut poliisimiesten suhtautumiseen sanallista uhkailua ja jatkotoimenpiteitä kohtaan vähentävästi. Huomioitavaa on myös datan yksitoikkoisuus siltä osin, että YAMK opiskelijoita oli huomattava vähemmistö, jonka takia diagrammissa on suhteutettu vastaajien määrän. Kaaviota tulkittaessa on huomioitava sama tutkimusdatan yksitoikkoisuus, kuin kuvan 11 toisessa ja kolmannessa pylväässä.

Kaavio 12. Pylväsdiagrammissa esitetty poliisimiehen virkaiän sekä jatkotoimenpiteiden suhde

4.4 Uhkailun vaikutus työhyvinvointiin

Opinnäytetyömme tarkoituksena ei ollut perehtyä syvemmin siihen, miten väkivalta tai sen uhka vaikuttavat poliisimiehen psyykkiseen hyvinvointiin. Koemme kuitenkin, että on tarkoituksenmukaista ottaa huomioon mahdollisia psykologisia vaikutuksia, koska väkivallan jatkuva kokeminen kuormittaa psyykettä. Kuormitus puolestaan vaikuttaa pidemmällä aikavälillä poliisimiehen suhtautumiseen käsiteltyä ilmiötä kohtaan. Tämän takia käymme aiheita läpi pintapuolisesti. Psykkisen hyvinvoinnin heikkeneminen voi vaikuttaa kokonaisvaltaisesti poliisimiehen hyvinvoinnin muihinkin osa-alueisiin. Hyvinvoinnin heikkeneminen voi näyttäytyä mielialan laskuna, epäluottamuksena toisiin ihmisiin, inihäiriöinä sekä ”*muina traumaperäisen stressin oireina*” kuten yli- tai alivireytenä. (Nieminen 2021, 243.)

Työtilanteissa, joissa on ollut väkivaltaa tai sen uhkaa, on merkitystä poliisimiehen jaksamiseen ja viihtyvyyteen työssä. Vaikka poliisintyössä on osittain myös odotettavissa väkivaltaa tai sen uhkaa, sillä on silti vaikuttavuutta poliisimiehen psyykkiseen hyvinvointiin. Väkivalta tai sen uhka saattaa herättää poliisimieheissä erilaisia tunteita, kuten pelkoa tai syyllisyyttä. Jatkuva

psykkisen hyvinvoinnin alentuma voi johtaa esimerkiksi psykologiseksi häiriöksi, päihteiden käytöksi tai fyysiseksi sairaudeksi. (Tani 2023, 16–18). Psykkisen hyvinvoinnin alentuminen voi johtaa poliisimiehellä kielteiseen maailmankuvaan tai pahimmillaan kyynistymiseen. Tällaisessa tapauksessa kielteistä maailmankuvaa aletaan pitämään normaalina. Kyynistymisessä oletetaan, että kaikki on huonoa, ikävää tai epäonnistunutta. Ikäviltä tunteilta suojautuakseen poliisimies voi kehittää kilven, josta ei pääse läpi tunteita, ja kaikki voi alkaa tuntua turtuneelta. (Kaunisto 2021, 363). Kyynistymisestä oli myös viitteitä kyselytutkimuksessamme, vastaajien kertoessa omia kokemuksiaan kohtaamastaan uhkailusta. Yhden vastaajan mukaan uhkailua ja nimitelyä on saattanut kestää yhtäjaksoisesti 10 minuutin ajan, jolloin sitä ei ole jaksanut ottaa enää tosissaan. Toisen vastaajan mukaan suurin osa uhkauksien sisällöistä on jo ehtinyt unohtumaan virkauran edetessä. Uhkauksia kuvailtiin vain asiakkaan huuteluksi tai pyrkimykseksi hakea reaktiota poliisista. Edellä mainittu psykkisen hyvinvoinnin alentuminen voi vaikuttaa myös työilmapiiriin tai työntekijän viihtymiseen ja jaksamiseen työssä. Psykkisen hyvinvoinnin alentuminen voi vaikuttaa esimerkiksi mielialaan, vireyteen, ärtymykseen sekä luottamukseen toiseen ihmiseen. (Nieminen 2021, 243.)

Psykologisesti haitallisten vaikutusten ehkäisyssä ja minimoimisessa tärkeänä osana on työyhteisön tuki (Nieminen 2021, 244). Kyselytutkimuksessamme selvitimme, olivatko vastaajan kollega tai työyhteisö olleet samaa mieltä tehdyistä jatkotoimenpiteistä. Vastaajista suurimman osan mukaan työpari oli ollut samaa mieltä jatkotoimenpiteiden tarpeellisuudesta. Kuitenkin osa vastaajista ei osannut arvioida kollegan mielipidettä jatkotoimenpiteistä. Kauniston ja Niemisen artikkeleista on pääteltävissä, että uhkaavissa tilanteissa on tärkeää, että poliisimiehellä on työyhteisönsä tuki takanaan (2021). Työyhteisön tuen tärkeys näkyy tutkimustuloksistamme. Vain pieni vähemmistö vastaajista kertoi, ettei kollega ollut ollut samaa mieltä jatkotoimenpiteistä.

Eräs vastaajista toi esille, että sanallisen uhkailunkin aiheuttamasta psykkisestä taakasta olisi hyvä keskustella avoimesti työyhteisön sekä työpsykologin kanssa. Vastaaja muistutti, että huumori voi olla yksi keino käsitellä asiaa, mutta siihen ei kannata tukeutua jatkuvasti. Hänen mukaansa huumoriin taakse voi olla helppo piilottaa raskaamminkin psykkiset taakat. Olemme vastaajan kanssa samaa mieltä keskustelun sekä avun piiriin hakeutumisen tärkeydestä. Kannustamme jokaista poliisimiestä keskustelemaan kollegoiden kanssa uhkaustapauksista avoimesti sekä hakeutumaan työhyvinvoinnin piiriin sen tarpeelliseksi kokiessaan; kenties jo aiemminkin turhan psykkisen taakan välttämiseksi.

Tutkimuksen perusteella hypoteesimme piti pitkälti paikkaansa. Kyselytutkimusten tulokset vahvistivat sitä, että virkamiesten sanallinen uhkailu on arkipäiväistä poliisitoiminnassa. Alkuperäinen ajatuksemme siitä, että uhkaukset kohdistuvat suurelta osalta poliisimiehen henkeen ja terveyteen vahvistuivat. Hypoteesimme mukainen ajatus siitä, että suurin osa uhkailusta koetaan kohdehenkilöiden uhattomina heittoina, osoittautui paikkaansa pitäväksi. Kyselytutkimuksen tuloksissa oli läsnä Nikkisen havaitsema väkivallan sietämisen kulttuuri. Lisäksi hypoteesin mukaan oli se, että poliisimiesten suhtautuminen uhkailuun oli tilannekohtaista ja suhteellisen lievä. Virkaikä vaikutti jatkotoimenpiteisiin ryhtymiseen vähentävästi. Hypoteesin mukainen ajatuksemme oli sanallisen uhkailun johtaessa jatkotoimenpiteisiin, että näistä yleisin olisi rikosilmoituksen teko tai paikalla annettu sakko. Jatkotoimenpiteisiin ryhdyttäessä yleisin toimintatapa oli kuitenkin poliisilain mukainen kiinniotto tai rikosilmoituksen kirjaaminen. Yleisin jatkotoimenpide oli poliisilain mukainen kiinniotto, jota emme osanneet olettaa hypoteesia luodessamme. Hypoteesissamme emme olleet ottaneet kantaa siihen, mitä rikosnimikkeitä käytetään rikosilmoitusta kirjatessa. Ajatuksenamme oli, että näihin sisältyisi myös rikoslain mukainen pakottaminen. Kuitenkaan kyselytutkimuksen vastaajat eivät olleet kokeneet pakottamista tarpeelliseksi tai

hyödylliseksi nimikkeeksi sanallisen uhkailun yhteydessä. Näemme, että opinnäytetyömme tuo tutkimaamme viitekehukseen uutta tietoa sanallisen uhkailun laadusta, määrästä, virkaiän vaikutuksesta, siihen suhtautumisesta, käytetyistä jatkotoimenpiteistä ja siitä, miten poliisimiehet kokevat uhkailun psyykkisesti.

5 Lopuksi

Opinnäytetyön tavoitteena oli hahmottaa, kuinka usein ja millaista sanallista uhkailua poliisimiehet kohtaavat virkatehtävää suorittaessaan. Haimme myös vastausta siihen, millaisia jatkotoimenpiteitä uhkailu aiheuttaa sekä, miten karttunut virkaikä vaikuttaa jatkotoimenpiteisiin. Näin opinnäytetyön loppupuolella voimme iloksemme todeta, että tutkimus oli perin onnistunut kokonaisuus. Tässä luvussa on kuitenkin avattu tekemiämme virheitä. Mielestämme tärkeimpänä onnistuimme tuottamaan tieteellisellä tutkimuksella vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Koemme, että keräsimme poliisin ammattiryhmälle tärkeää tietoa poliisimiesten työarjessa jatkuvasti esiintyvistä ilmiöistä. Koemme, että keräämäämme tietoa kannattaa jatkotutkia ja -jalostaa. Näin poliisiorganisaatio saisi ajantasaista tietoa jo reilusti tutkitun fyysisen asiakastyöväkivallan lisäksi myös poliisimiesten kohtaamasta henkisestä väkivallasta. Toivomme lisätutkimusta aiheesta erityisesti sen vuoksi, että mielestämme poliisiorganisaatiossa olisi tervetullutta perehtyä myös pehmeämpiin arvoihin. Tällä tarkoitamme esimerkiksi poliisimiesten henkiseen hyvinvointiin vaikuttaviin seikkoihin tarkempaa perehtymistä, kuten henkisen kuorman hahmottamista sekä sitä keventävien mallien ja tapojen kehittämistä.

5.1 Luotettavuus ja eettisyys

Haasteena kyselytutkimuksessa oli suhteellisen kapea vastaajaotanta. Kyselytutkimus lähetettiin jokaiselle loppuvuodesta 2025 Polamkin työharjoittelua suorittaneelle opiskelijalle. Vastaanottajia tutkimuspyynnöllä oli noin 550 henkilöä, joista kyselytutkimukseen vastasi 54 henkilöä. Osuus on noin 9,8 % kokonaisjakelun määrästä. Otannan koko horjuttaa osaltaan tutkimustulosten kokonaisluotettavuutta. Omien kokemuksiemme perusteella koemme kuitenkin saaneemme tuloksista dataa, joka kertoo keskimäärin poliisimiesten suhtautumisesta aiheeseemme. Mielestämme tätä tukee myös Nikkisen opinnäytetyö, jossa on tutkittu poliisissa esiintyvää väkivallan sietämisen kulttuuria. Uskomme kuitenkin, että olisi koko ammattikunnan edun mukaista selvittää tarkemmin myös pehmeämmäksi väkivallaksi koettua sanallista uhkailua.

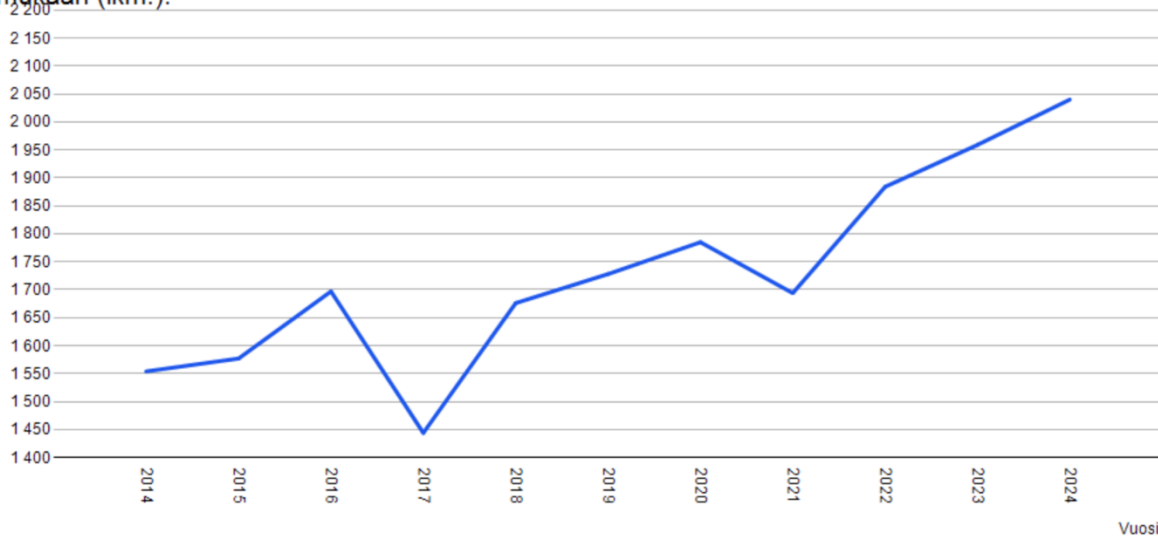
Kyselytutkimuksen yksi kehityskohde oli avoimien vastausvaihtoehtojen puuttuminen sähköiseltä kyselylomakkeelta. Eräs vastaajista kirjoitti kyselytutkimuksen lopulla olleeseen avoimeen kysymykseen siitä, miten hän olisi halunnut vastata aikaisempaan kysymykseen avoimesti. Huomasimme kyselytutkimuksen vastauksia lukeissa, että *kysymyksessä 7* monivalintavastaus sekä monen vastauksen valitsemisen mahdollisuus olisi ollut tehokkaampi tapa kerätä dataa. Yksi vastaajista kertoikin, että olisi halunnut valita vastaukseksi henkeen ja terveyteen kohdistuneen uhkailun lisäksi myös työvälineisiin kohdistuneen uhkailun, joka ei ollut vastausvaihtoehto. Lisäksi erään vastaajan mukaan uhkaukset olivat kohdistuneen vastaajan lisäksi hänen perheeseensä. Tämä kertoo siitä, että emme olleet osanneet tehdä tarpeeksi laajoja vastausvaihtoehtoja kysymyksiin. Näin ollen uskomme, että olisimme saaneet kerättyä hieman lisää dataa yksittäisistä aihealueista. Onneksemme saimme useita avoimia vastauksia *kysymyksessä 13*, jotka käsittelivät laajasti poliisimiesten kokemuksia eri aihealueistamme. Tämä korvasi osittain virheemme aiheuttamaa aineiston pienentymistä.

Kyselytutkimuksen vastauksia lukiessamme tulimme pohtineeksi, ymmärsivätkö kaikki kyselyyn vastanneet, mitä tarkoitimme sanallisella uhkailulla. Vaikka tutkimuksemme ei vaatinutkaan tutkimussuunnitelman osana saatekirjeen laatimista, olisi ollut vastaajien edun mukaista kirjoittaa laajempi saate teksti. Jälkiviisaana saatekirjeeseen olisi ollut viisasta selventää määritelmän

avulla, mitkä kaikki tekemuodot täyttävät sanallisen uhkailun. Microsoftin Forms-kyselyalustalla tekemämme kyselyn ongelmana oli se, että kyselyn saatekirjeelle tarkoitettu tekstikenttä oli rajattu perin pieneen kirjainmäärään. Tämän vuoksi sisällytimme pieneen tilaan tärkeimpänä pitämämme tiedon. Määritelmä olisi pitänyt lähettää sähköpostiviestin tekstikenttään liitettynä. Tämä olisi lisännyt osaltaan tutkimuksemme luotettavuutta. Emme kuitenkaan usko, että kovin monella kyselytutkimukseen vastanneella poliisimiehellä oli virheellistä tai vajaata tietoa määritelmästä. Väitteen perustamme poliisiopiskelijoiden saamaan koulutukseen Polamkissa rikosten tunnusmerkistöistä. Saatekirje olisi voinut lisätä alle vuoden virkaikäisten vastausten tarkkuutta.

Tutkimustuloksia tarkastellessa huomasimme, että kyselyyn vastanneet poliisimiehet suhtautuivat sanalliseen uhkailuun laajalti vähättelevästi. *Kysymyksen 8* mukaan lähes joka toinen tutkimukseen vastannut poliisimies ei ole päätenyt minkäänlaiseen jatkotoimenpiteeseen sanallisesta uhkailusta huolimatta. Tutkimuksessa tulee kuitenkin huomioida perin pieni vastaajaotanta. Tästä heräsi kysymys siitä, pitävätkö aiheita käsittelevät tilastot virhemarginaalit huomioon ottaen paikkaansa? Virhemarginaalilla tarkoitetaan satunnaisvaihtelusta syntyvää epävarmuustekijää otostutkimuksen tuloksissa (Tilastokeskus 2026, Käsitteet). Näin ollen otaksumme, että esimerkiksi Tilastokeskuksen teettämässä tilastoissa, jotka käsittelevät poliisia vastaan tehtyjä rikoksia, on kirjattua todellisuutta pienempi virhemarginaali. Kyseenalaistammekin, pitävätkö esimerkiksi aiheittamme käsittelevä kaavion 13 diagrammi poliisiin kohdistuneista virkamiehen vastustamisista paikkaansa. Aiheen jatkotutkiminen on yksi tapa tarkastaa virhemarginaalien todenmukaisuus aiheita käsittelevissä tilastoissa.

Rikokset tapahtumavuoden mukaan muuttujina Vuosi. 1401a1 Virkamiehen vastustaminen kohdistunut poliisiin henkilökuntaan, Viranomaisten tietoon tulleet rikokset tapahtumavuoden mukaan (lkm.).

Kaavio 13. Diagrammi tietoon tulleista poliisin henkilökuntaan kohdistuneista virkamiehen vastustamisista vuosilta 2014–2024 (Tilastokeskus 2025)

Ottaen huomioon opinnäytetyön laajuus, pidämme tutkimustyötämme kokonaisuutena luotettavana sekä eettisesti tuotettuna. Koemme, että olemme huomanneet ja analysoineet onnistuneesti tekemiämme virheitä tässä luvussa. Uskomme, että keräämästämme tiedosta on aidosti käytännön apua poliisiorganisaatiolle. Toivomme, että opinnäytetyö luo osaltaan keskustelua aiheesta sekä ohjaa opinnäytteen viitekehiksestä kiinnostuneita tutkimaan asiaa edelleen.

5.2 Jatkotutkimus- ja kehitysehdotuksia

Tutkimustuloksiin ja pohdintaan nojaten uskomme, että aihetta olisi syytä tutkia poliisin viitekehksessä laajemmin ja suuremmalla otannalla. Työmme on ensimmäinen tutkimustyö opinnäytetyön muodossa poliisin kohtaamasta sanallisesta uhkailusta, joka keskittyy pääasiallisesti uhkailun määrään ja laatuun. Aihetta voisi tutkia esimerkiksi seuraavin tutkimuskysymyksin: Mitkä organisaation sisäiset toimet yhdenmukaistaisivat sanallisen uhkailuun puuttumista? Miten sanallinen uhkailu vaikuttaa poliisimiehen psykologiseen hyvinvointiin? Onko sanalliseen uhkailuun suhtautumisessa alueellisia eroja? Miten alueelliset erot vaikuttavat uhkailuun? Tutkimusmuotona teemahaastatteluilla voisi saada tarkempaa ja ajankohtaista tietoa aihealueesta.

Jatkotoimien yhdenmukaistaminen olisi myös oikeudellisesti tärkeää, sillä tässä opinnäytetyössä käsitellyt tunnusmerkistöjen yksilölliset teonkuvaukset ovat yksiselitteisesti mahdotonta määrittää (Kiiski 2022, Tiivistelmä). Huomion arvoista on myös se, että virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistö täyttyy, vaikka uhkauksen kohteelle ei koituisikaan seurauksia uhkauksesta (Saarela 2020, 5). Tämä herättää kysymyksen siitä, käytetäänkö edellä mainittua rikosnimikettä sen tunnusmerkistön täyttymisen puitteissa? Edellä mainitut seikat vaikeuttavat ymmärrettävästi rikosnimikkeen valitsemisen vaikeutta. Poliisilain mukainen suhteellisuusperiaate (PolL 1:3) huomioon ottaen, on kuitenkin ymmärrettävää, että poliisimiehet käyttävät periaatteen mukaista harkintaa teon ja jatkotoimenpiteiden suhteuttamisessa. Tutkimuksemme mukaisesti tämä johtaa laajaan hajontaan jatkotoimenpiteissä, aina huomiotta jättämisestä rikosilmoituksen kirjaamiseen.

Aiheeseen perehtyneinä olemme sitä mieltä, että poliisiorganisaatiossa olisi tarve yhdenmukaistaa poliisimiehille annettuja ohjeistuksia sekä linjauksia siitä, missä vaiheessa ylittyy kynnys puuttua uhkailuun ja, millä toimilla siihen puututaan. Tämän perustamme tutkimuslöydökseemme, jonka mukaan poliisimiehet ovat päätyneet erilaisissa uhkaustilanteissa itse kokonaisarvionsa mukaisesti lopputuloksiin. Poliisimiesten päätöksentekoa yhtenäistäviä toimia voisi olla esimerkiksi uusi ohje sanalliseen uhkailuun puuttumisesta Poliisihallitukselta. Myös kenttä- tai yleisjohtajien tekemät selkeät linjaukset edistäisivät uhkailuun puuttumisen yhdenmukaisuutta. Ohjeistamisen yhdenmukaistaminen helpottaisi erityisesti operatiivisessa kenttätoiminnassa ja taktisessa rikostutkinnassa toimivia poliisimiehiä päivittäisessä päätöksenteossa. Muutos antaisi myös selkeän linjan kansalaisille siitä, mikä on sakon tai muun jatkotoimenpiteen arvoista käytäytymistä poliisia kohtaan. Ihmisyyden peruseriaatteisiin kuulukin toisen kohtaaminen ihmisenä, myös poliisin.

Lähteet

Frände, D. & Hyttinen, T. & Kallio, H. & Korkka-Knuts, H. & Matikkala, J. & Tapani, J. & Tolvanen, M. & Viljanen, P. & Wahlberg, M. 2023: Keskeiset rikokset, 5 uudistettu painos. Keuruu, Edita.

Heikkinen, J. & Kivimäki, A. 2020: Kokemuksia poliisiopiskelijoihin kohdistuneesta väkivallasta työharjoittelussa. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202003022918>

Kaunisto, J. & Hyyti, J. & Koskelainen, M. & Nieminen, A. 2021: Poliisityön psykologiaa. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu.

Kiiski E. 2022: Niskoittelua, haitantekoa vai virkamiehen vastustamista? Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202204044411>

Käsitesanasto. Verkkojulkaisu. Tilastokeskus. Päivitetty 9.10.2019. <https://stat.fi/meta/kas/virhe-marginaali.html>

Lappi-Seppälä, T. & Hakamies, K. & Helenius, D. & Melander, S. & Nuotio, K. & Ojala, T. & Rautio, I. 2022: Rikosoikeus – Oikeuden perusteokset. Helsinki, Alma Talent.

Nikkinen, J. 2021: Omavastuulla turpaan. Poliisin väkivallan sietämisen kulttuuri. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021111620355>

Partanen, J. 2021: Laittoman uhkauksen tunnusmerkistön täyttävä menettely. Helsingin yliopisto. Oikeustieteellinen tiedekunta. Oikeustieteen maisterin tutkintotyö. Luettavissa: <http://hdl.handle.net/10138/336405>

Pellas, L. 2024: Huutelua, uhkailua, jopa fyysistä voimankäyttöä- tuore raportti kuvaa asenne-muutosta poliisia kohtaan. Helsingin Sanomat. Luettavissa: <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010356280.html> . Luettu 3.1.2026.

Poliisi, 2025: Rikosten ja poliisin hälytystehtävien määrä kasvaa Helsingissä. Luettavissa: <https://poliisi.fi/-/rikosten-ja-poliisin-halytystehtavien-maara-kasvaa-helsingissa>

Rantaeskola, S. 2014: Poliisilaki – kommentaari. Tampere, Suomen Yliopistopaino. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-286-9> . Luettu 1.9.2025.

Rantaeskola, S. & Hyyti, J. & Kauppila, J. & Koskelainen, M. 2015: Haastavat asiakastilanteet – väkivalta työssä. Helsinki, Talentum. Luettavissa: <https://www.finna.fi/Record/colibri.70937> . Luettu 25.1.2026.

Rikander, H. 2018: Vähimmän haitan tie – Rikoslain 16 luvun 1 §:n soveltaminen poliisin käytännössä. Edilex.fi-sivusto. Luettavissa: <https://www.edilex.fi/artikkelit/19111> . Luettu: 10.10.2025.

Saarela, T. 2020: Poliisin kohtaama väkivalta ja virkatehtävien suorittamisen vaikeuttaminen. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020052915348>

Sisäisen turvallisuuden sanasto. Verkkójulkaisu. Suomi.fi-sivusto. Päivitetty 29.6.2023.
<https://iri.suomi.fi/terminology/sisturv/c3>

Strömberg, R. 2025: Pirullinen ongelma – Poliisiin kohdistuvan väkivallan kehitys. Poliisiammatti-
korkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202502243319>

Tani, J. 2023: Väkivallan uhka rikostutkinnassa ja sen vaikutus poliisin psyykkiseen hyvinvointiin.
Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023113033017>

Terveys- ja hyvinvoinninlaitos, 2019: Väkivaltakäsitteiden sanasto. Verkkójulkaisu.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-211-6>

Valli, R. 2015: Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä, Santalahti-kustannus. Luetta-
vissa: <https://finna.fi/Record/3amk.265061/TOC> . Luettu 24.1.2026.

Liite 1 Kyselytutkimuksen kyselyrunko

Kyselytutkimus osana opinnäytetyötä - Poliisimiesten kohtaama sanallinen uhkailu

9.1.2026

Opinnäytetyö käsittelee poliisin kohtaamaa sanallista uhkailua virkatointa suorittaessa. Kyselytutkimuksella haluaisimme selvittää teiltä, arvon kollegat, sanallisen uhkailun yleisyyttä poliisitoiminnassa sekä sitä, miten uhkailuun suhtaudutaan poliisiorganisaatiossa. Vastaaminen vie noin 5-10 minuuttia. Vastauksia käsitellään anonyymisti.

* Pakollinen

1

Opiskelen Polamkin kursseilla *

- AMK20232
- AMK20233
- AMK20234
- AMK20241
- AMK20242
- AMK20243
- YAMK
- Muu

2

Virkaikäni on *

- alle vuosi
- 1-5
- 6-10
- 11-14
- yli 15 vuotta

3

Oletko kohdannut poliisimiehenä sanallista uhkailua virkatointa suorittaessasi? *

- kyllä
- en

4

Kuinka usein olet kohdannut edellä mainittua uhkailua?

- viikoittain
- kuukausittain
- vuosittain
- harvemmin
- en koskaan

5

Kuinka uhatuksi koit olosi sanallisen uhkailun vuoksi? (1=en kokenut oloani uhatuksi, 5= koin oloni erittäin uhatuksi)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6

Kuinka realistisesti toteutettaviksi arvioit kohdehenkilön uhkaukset?

- uhkaukset eivät olleet totetuskelpoisia
- uhkaukset olivat melko realistisesti toteutettavissa
- uhkaukset olivat vallitsevissa olosuhteissa täysin toteutettavissa

7

Jos olet kokenut em. uhkailua, mihin uhkaukset kohdistuivat?

- omaan tai kollegan henkeen ja terveyteen
- läheiseeni
- poliisimiehen työvälineisiin (auto, vk-välineet..)
- Muu

8

Kuinka usein koit tarpeelliseksi ryhtyä jatkotoimenpiteisiin sanallisen uhkailun vuoksi?

- joka kerta
- suurimpana osana kerroista
- murto-osana kerroista
- en kertaakaan

9

Jos ryhdyit toimenpiteisiin, mitä teit?

- kirjasin rikosilmoituksen
- annoin suullisen huomautuksen
- YJT-kiinniotto
- PKL-kiinniotto
- Muu

10

Jos olet kirjoittanut uhkailusta rikosilmoituksen, mitä riksonimikkeitä olet käyttänyt?

- RL 16:1 Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen
- RL 16:2 virkamiehen vastustaminen
- RL 16:3 haitanteko virkamiehelle
- RL 25:7 laiton uhkaus
- RL 25:8 pakottaminen
- Muu

11

Jos et kokenut tarpeelliseksi ryhtyä jatkotoimenpiteisiin, kerrothan miksi et.

12

Oliko kollegasi samaa mieltä jatkotoimenpiteiden tarpeellisuudesta?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

13

Tähän voit avata halutessasi kokemuksiasi kohtaamastasi sanallisesta uhkailusta, siitä miltä se tuntui sekä tekemistäsi jatkotoimenpiteistä.